

katedra

MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

»KATEDRO« mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije Odbor mariborskih visokošolskih zavodov • Urejuje uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik je Vlado Golob • Katedra izhaja vsako drugo sredo. • Nastov uredništva je: Maribor, Gregorčičeva 30, telefon 35-96 • Tekoči račun: 604-13-3-501 (za Katedro). • Tiska Časopisno podjetje »Mariborski tisk« • Rokopisov ne vračamo. • Cena: 30 din.

MARIBOR
21. NOVEMBRA 1962

III. LETNIK
ŠTEVILKA 4

- TAM, KJER SO SE SEŠT
- MESECEV SLISALE RAZI-
- GRANE PESMI BRIGADIR-
- JEV IN SO ODMEVALI
- UDARCI KRAMPOV IN LO-
- PAT, TAM, KJER JE 30.000
- MLADIH LJUDI Z ISTO ZE-
- LJO, Z ISTO SVETLOBO V
- OČEH GRADILO SVOJO CE-
- STO, JE DANES VSE TIHO.
- TU JE GOREL TABORNI
- OGENJ, TU SO OB VEČERIH,
- RAZVNETI OD DELA, POLNI
- SKUPNE RADOSTI PREPE-
- VALI BRIGADIRJI — FANT-
- JE IN DEKLETA, DOMA IZ-
- POD TRIGLAVA DO VOJVO-
- DINSKIH RAVNIN, OD PO-
- HORJA DO VARDARJEVIH
- SOTESK ...

Od aprila, ko so v Veliki Plani prvič začrtali krampi brigadirjev traso za 95 kilometrov dolg odsek avtomobilske ceste, od Paračina do Osipaonice, pa do velikega dne, ko je v slavnostno razpoloženem Svetozarju 11. novembra predsednik Zveze gospodarske zbornice in član ZIS Ja-

kov Blažević predal odsek v uporabo, je 30.000 mladincev dan za dnem izkazovalo svojo privrženost naši socialistični graditvi. 53.639 metrov betonskega in 41.806 metrov asfaltnege cestišča širine 7,5 metrov pa je dokaz, ki priča, da mladi znamo delati in da se hočemo vzgajati v delovnem duhu. V poslanici, ki jo je tovariš Tito naslovil na udeležence letošnje delovne akcije, je poudaril: »Kot prejšnja leta ste morali tudi tokrat doprinesiti velike napore, da ste obvladali mnoge naravne zapreke, zgradili mostove, nadvoze, predore in druge objekte, ter tako v celoti izpolnili svoje obveze. Se posebno sem vesel, ker pri vsem tem niste zanemarili moralno-politične vzgoje in skrbi za strokovni dvig mladine in rezultatom, ki ste jih v tem smislu dosegli, dajem še poseben pomen. Spet poudarjam, da ni naš cilj, da nam mladina zgradi objekte, temveč da se hkrati tudi sama vsestransko izgrajuje.«

Tovariš Tito pripisuje še posebno velik pomen angažiranju mladih ljudi v samoupravnih organih naselij in pri ideološkem izobraževanju na mladinskih delovnih akcijah. Obraca se na mlade proizvajavce v kmetijstvu, in-

dustriji, naj si vsak na svojem področju maksimalno prizadeva za dvig proizvodnje in kvaliteto proizvodov. Pri tem imajo posebno pomembno nalogo brigadirji, ki so si pridobili na raznih tečajih potrebno strokovno znanje.

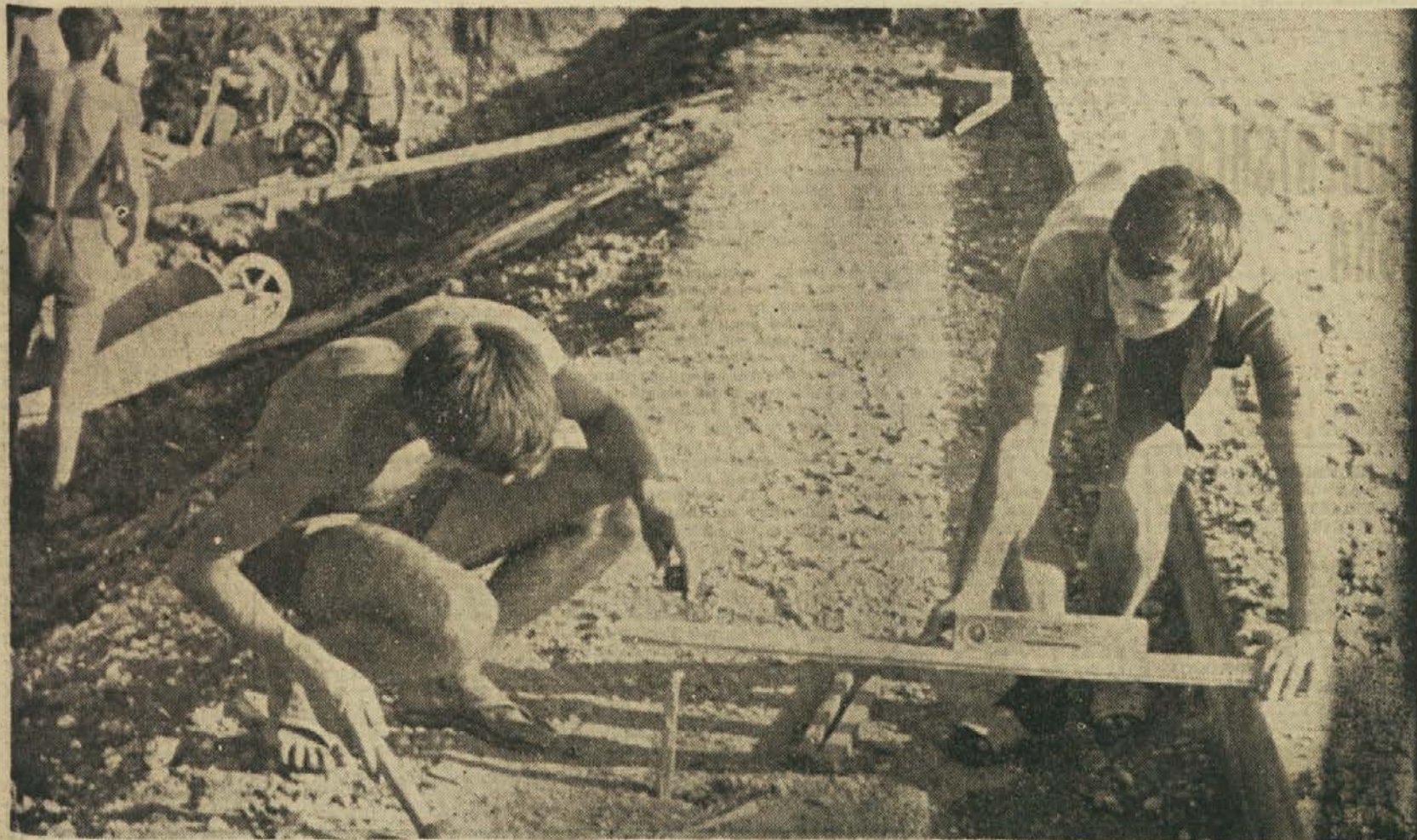
Solska mladina, ki se je v počitnicah udeležila mladinskih delovnih akcij, lahko služi svojim tovarišem na šolah in univerzah kot vzgled marljivosti in tovariške požrtvovalnosti. Utrjevanje bratstva in enotnosti naših narodov, spoznavanje mladine iz vseh naših republik med seboj, preraščanje njihovih poznanstev v trajna prijateljstva, daje vsakoletnim mladinskim akcijam še poseben pečat.

Za leto 1963 ostane še 58 kilometrov dolg odsek od Osipaonice do Beograda ter del trase v Makedoniji.

Ko tovariš Tito čestita vsem udeležencem letošnje delovne akcije, ki so uspeli svojo obveznost izvršiti devetnajst dni pred rokom, se obrača na mladino: »Ko bo avtomobilska cesta dokončana, boste vi, razume se, pridobitev uvrščevali in še razvijali na novih akcijah, na novih delovnih podvigih!«

NA ŠVIDENJE, BRIGADIRJI, PRIHODNJE LETO V BEOGRADU!

Svetel
trak
v
bodočnost

REPUBLIKA SLOVENIJA
MARIBOR
1962/2152

5 POSVETOVANJA O DRUŽBENEM UPRAVLJANJU NA ŠOLAH

Svet šol je najvišji organ upravljanja na višji šoli, ki razpravlja o vseh najpomembnejših vprašanjih in sprejema tudi statut šole. V tem organu imamo tudi študentje svoja predstavnika (1 rednega in 1 izrednega študenta). Toda praksa kaže, da je bila pravica študentov, da bi preko svojih predstavnikov lahko soodločali pri delu sveta šole bolj formalna kot pa dejanska, ker so na sejah svetov stališča študentov zelo redko prihajala do izraza.

In to seveda po naši krivdi. Krivda izvira iz dveh osnovnih pomanjkljivosti: prvič so vodstva ZŠ zanemarjala obravnavanje štud. prob. nasploh, drugič pa so krivi študentipredstavniki v svetih sami, ker so prihajali na seje svetov nepripravljene in tam niso zastopali stališča študentov. Zato je odbor ZŠJ organiziral skupno z Združenjem MVZ posvetovanje za vse študentečlane svetov in predsednike združenj ZŠJ na šolah (Vendar kaže, žal, že udeležba predsednikov — prisotna sta bila le dva — koliko pozor-

nosti posvečajo tej eni najpomembnejšim nalogam naše organizacije!) V razgovoru je prišel najprej do poudarka pomen aktivnega sodelovanja študentov v svetih, zlasti še, kadar sveti razpravljajo o vprašanjih, ki so za študente neposredno zanimiva. To je predvsem sprejemanje statuta, kjer so zlasti važna določila o študiju, programih, izpitih, vajah; dalje o dolžnostih in pravicah študentov itd. Studentje so zainteresirani tudi pri odločitvah koliko sredstev je ob sprejemanju letnega finančnega plana namenjenih za učila, za knjižnico, za ekskurzije, za subvencioniranje skript in za študentsko organizacijo.

Do sedaj so študentje zelo malo ali nič prispevali k razpravi o teh vprašanjih. Zato so v razgovoru poudarjali predvsem dve osnovni nalogi študentov-članov svetov. Na seje sveta morajo prihajati pripravljene. Seje so redno vnaprej pripravljene in člani dobijo tudi ves material. Če na seji obravnavajo vprašanja, ki so za študente zanimiva, mora študent-član sveta, s študenti prediskutirati ta vpra-

šanja, bodisi v okviru študentske organizacije, sveta letnika ali določenega oddelka. Tako bo prišel na sejo oborožen z mnenji in predlogi študentov ter bo v razpravi dejansko enakopraven član sveta.

Druga naloga študentov-članov svetov — pa pride do veljave po seji Predstavnik študentov mora tedaj študentom poročati o razpravi in o obravnavanju njegovih (študentskih) predlogov. Prav tako mora tudi tolmačiti sprejete sklepe. Ker študentje preko svojih predstavnikov sodelujejo pri sprejemanju sklepov, je Zveza študentov dolžna sodelovati pri njihovi realizaciji. Če se pa seveda ZŠ z določenimi predlogi uprave ne strinja, je potrebno o tem razpravljati pred tem, ko jih sprejme v obravnavo svet šole. S tema dvema nalogama pa ni mišljeno, da ju mora opravljati le študent-član sveta. Pravica do svojega predstavnika v svetu, naloga študentskih organizacij dolžnost narediti vse, da gre njen predstavnik na sejo sveta čimbolj pripravljen. Tega pa ne moremo narediti le z enkratno ak-

cijo, neposredno pred sejo, ampak je potrebno stalno in sistematično obravnavanje vseh problemov študija, zlasti še v oddelkih in na sejah svetov letnikov; v aktivnosti predstavnika študentov v svetu šole se po potem odraža uspeh dela ZŠ.

Vrsta vprašanj s področja študija ni zadovoljivo rešena: študijski uspehi so zaskrbljujoči, programi še zdaleč niso taki, da jih ne bi bilo mogoče izboljšati, ekskurzije in prakse nas ne morejo povsem zadovoljiti, sistem izpitov, predavanj, učbeniki — vse to so vprašanja, od katerih bo najbolj odvisna kvaliteta našega znanja. Študij traja samo dve leti. Zato je nujno, da o teh vprašanjih čimprej razmišljamo in uporabimo vse možnosti za realizacijo konstruktivnih predlogov.

Na posvetovanju smo predlagali, naj bi v prihodnje bila v svetu šole vsaj dva predstavnika rednih študentov, ker je le-teh več in so tudi mnogo bolj neposredno zainteresirani za delo organov šole.

Feri Horvat

NE ZANEMARJAJMO VAŽNIH PRAVIC!

»Ujel« sem tovariša Vlada Brnadiča, študenta II letnika PA.

● Studentsko življenje ..? — Čeprav se ves čas srečujem z materialnimi problemi, lahko trdim, da je študentsko življenje kljub temu lepo in zanimivo.

● Koliko prvih obrokov si prespal zaradi preokrokanih noči?

— S tem se ravno ne morem pohvaliti.

● Kako pa stojijo tvoje finance?

— Morda bo subvencija rešila stalno stagnacijo mojih prejemkov.

● Ali si se že kdaj najedel v novi samopostrežni restavraciji? Če si se, mi povej, koliko si zapravil takrat?

— Najedel sem se samo prvi dan, takrat ko je bila otvo-

ritev restavracije. Takrat sem tako, kot najbrž tudi ostali, zaradi preizkušnje pojedel toliko, kot sem potreboval. Upam, da mi ne bo treba prisostvovati še kakšni podobni otvoritvi (na pol za šalo, na pol zares).

● Kot mlad človek gotovo opazuje svojo okolico. Kakšno je tvoje mnenje o »nežnem« spolu?

— Lepa in prijetna dekleta — dobri tovariši — včasih preveč sentimentalna.

● Koliko časa ti ostane za študij potem, ko opraviš vse ostale obveznosti?

— Če sem pred izpitom, žrtvujem tudi noč.

● Za kateri nogometni klub navijaš?

— Za »rodjena« — »Veleža« najboljši klub Mostarja in okolice.

● Diploma?

— Upam, da bo v redu. Nameramav nadaljevati študij na drugi stopnji.

● Se ukvarjaš s kakšnim športom?

— Za sedaj igram šah in namizni tenis. Ko bo lepše vreme, pa še kaj drugega.

● Kaj si najbolj želiš?

— Da bi se mi uresničile vse želje.

-vd-

IZ ŠTUDENISKEGA TISKA

Na beograjskih fakultetah je v teku živahna razprava o predosnutku nove ustave. Diskusije pod naslovi »Osnovna načela nove ustave«, »Načela ustave — družbeni odnosi« in podobno so bile doslej že na medicinski, pravni, ekonomski, stomatološki, prometni, elektrotehniški, rudarsko-geološki, strojni, gradbeni in filozofski fakulteti.

STUDENT — list študentov beograjske univerze prinaša v zadnji številki odgovor na vprašanje »Kaj pomeni izraz dosledno narodnostna manjšina« in ali je ta izraz še danes sprejemljiv?«

Avtor članka citira 42. člen predosnutka ustave FSRJ, ki predvideva enakopravnost »ne oziraje se na razlike v narodnosti, rasi, veroizpovedi, jeziku, spolu...« in odgovarja za mnenje, da prihaja neobhodnost 46. člena, ki jamči narodnostnim manjšinam pravico na svobodo rabe jezika, izražanja in razvijanja kulture ter del ustanov, ki to jamčijo, v vprašanje.

Ker je narodnostna manjšina določena skupina ljudi, določena skupina s posebnim obeležjem, je zato nemogoče pravice in interese te skupine istovetiti s pravicami vsakega posameznika, člana te skupine. Interes narodnostne manjšine je med drugim tudi, da ne izgubi posebnih kulturnih odlik, da se ne raznarodi. Do

tega pa bi lahko prišlo, čeprav bi pri tem ne kršili individualnih pravic, zlasti kadar bi se predpisi, ki ustrezajo »večini«, »enako« nanašali tudi na manjšine. Nekatere pravice, kot n. pr. delo kulturnih ustanov je treba poleg tega zaradi jasnosti še posebej poudariti, čeprav jih je mogoče razlagati kot skup osebni pravice, ki jih posedujejo vsi občani.

Izraz »narodnostna manjšina« je treba sprejeti kot udomačen, ne glede na njegov dobesedni pomen. Vendar ta pojem sam ni lahko definirati. Če ga zajamemo najširše, je narodnostna manjšina skupina, ki se po svoji nacionalni, to je etnični in jezikovni pripadnosti razlikuje od večine prebivalstva. V zvezni državi na narodnostni osnovi kot je naša, moramo biti še bolj natančni. Tu predstavljajo narodnostne manjšine tiste skupine, ki se razlikujejo od narodov, združenih v federacijo in katerih jeziki niso priznani kot uradni. Razumljivo je, da vsako skupina občanov tuje narodnosti še ni obenem tudi narodnostna manjšina. Potrebna je določena tradicija in številčnost. Nadalje čujemo mnenja, da mora obstajati tako imenovana »matična država«, se pravi država, katere večina prebivalstva je enaka tej manjšini. Taka država čisto skrbi za manjšino (Jugoslavija in njene manjšine v Romu-

niji, Avstriji, Italiji...). Toda to še ne pomeni, da bi morala biti narodnostna manjšina brez tako imenovane matične države, brez pravic in zaščite.

V socialistični skupnosti ki čuva interese vseh delovnih ljudi in se ne naslanja prvenstveno na nobeno narodnost, to vprašanje počasi izgublja na pomenu. Od tod ima tudi beseda »manjšina« nezajeljen prizvok, toliko bolj ker se več in več širijo pristojnosti komun. v katerih imajo lahko pripadniki narodnostne manjšine mnogokrat »večino« v narodnostnem smislu. Toda upoštevajoč njen stvarni pomen, ne pa »prizvok«, moramo oznako »narodnostna manjšina« obdržati, dokler ne najdemo boljše.

Delo študentske zadruge

Trenuno je zaposleno 35 študentov, v kratkem pa jih bo še 20. To so razprodaja knjig, izpoljava ankete o kvaliteti Varteksovih proizvodov in pomoč pri geološki raziskavi, ki bo na področju Maribora.

Morda ne bi bilo prav, da bi se spuščali v zasluge posameznikov, lahko pa novemo, da je v tem delu meseca promet zadruge 125.000 dinarjev. Opozoriti pa je treba, da večina študentov prejema zasluge okoli prvega meseca, in kakšne so perspektive? Prihodnji mesec je mesec razprodaj in zaključnih računov, kar pomeni, da lahko upamo na kreako povečanje zaposlitvev.

-lv

Glosa

Družbeno upravljanje je nedeljiva pravica prebivalcev naše skupnosti. S to pravico se je državljan upeljavil kot človek, kot upravljalec. Upravljalec družbenih storitev in lastnine. Tako se je ta fenomen razmahnil tudi o visokoškolskem sistemu. Imamo svete letnikov, šolski svet, svet združenja visokoškolskih zavodov. V obeh teh institucijah sodelujejo poleg predavateljev in upravljalcev iz »zunanjega« sveta, iz delovnih organizacij, političnih organizacij in družod, tudi študentje. To je o organih družbenega upravljanja na visokoškolskih zavodih sodelujejo tudi predstavniki okolja, če gledamo s stališča zavodov.

Ravnatežja pa ni. Na prste bi lahko preštel, koliko študentov sodeluje v »zunanjem« okolju

KAJ LAHKO IN ČESA NE MORE TERJATI MARIBORSKI ŠTUDENT

ali vprašanje prehrane mariborskih študentov

Da bi problem prehrane mariborskih študentov razsvetlili z dejstvi, smo povprašali:

● **Tovarišica Vera Kolarič, podpredsednik ObLO Maribor-Center.**

Pojasnili sem razlog svojega obiska in vprašal, kakšni so izgledi za ugodnejšo študentsko prehrano.

»Občina je storila vse, da bi zagotovila najugodnejše pogoje za poslovanje obrata družbene prehrane. Posloval bo v okviru stanovanjske skupnosti Ivan Cankar. To pomeni, da mora izpolnjevati samo družbene obveznosti, ki so predpisane za uslužnostno dejavnost. Te so minimalne, zato so tudi pogoji za poslovanje z družbeno ekonomskega vidika najugodnejši. Naloga kolektiva je, da bo znal to pravilno izkoristiti. Seveda pa so dolžni prispevati svoj delež tudi občani, in sicer tako, da se bodo v čim večjem številu vključevali med potrošnike te restavracije.«

»Kaj pa cene in količina hrane?«

»Cene so objektivno gledano minimalne. Glede količine hrane pa velja sledeče. Naši ljudje so večinoma vajeni uživati količinsko obsežno, a vsebinsko (kalorično in vitaminsko) revnejšo hrano. Obrat družbene prehrane je osvojil moderni tehnološki proces, pri katerem se vsebinska bogatost jedil med pripravo ne izgubi. Zaradi tega je morda okus hrane nekoliko tuj, pa tudi količina hrane je videti manjša. Čas bo pomagal tudi prevzgojiti okus potrošnikov. Glede cene in študentov pa menim, da je potrebno s primernimi individualnimi finančnimi podporami ublažiti trenutno stanje. Sredstva za te podpore bo morala zagotoviti skupnost.«

»Zakaj sta prenehala poslovati Abonent in kuhinja RK, saj je bila hrana zadovoljiva, cene pa študentom dostopne?«

»Kuhinja RK je poslovala s pomočjo CARE, katere pa, kot veste, naša država ne prejema več. Zato kuhinja s cenami, ki so veljale, ne bi mogla dalje poslovati. Prav tako je dobil Abonent nekaj omenjene pomoči, vzdrževal pa se je tudi s prodajo alkoholnih pijač. Ukinitvev so narekovali predvsem higienski pogoji in pa zaželeno koncentracija potrošnje v obstoječi obrat družbene prehrane.«

»Ekonomsko analizo poslovanja restavracije Center izvršuje Zavod za ekonomiko v Mariboru. Hotel sem spoznati tudi ekonomsko ozadje problema cen in možnosti za nižje, študentske cene.«

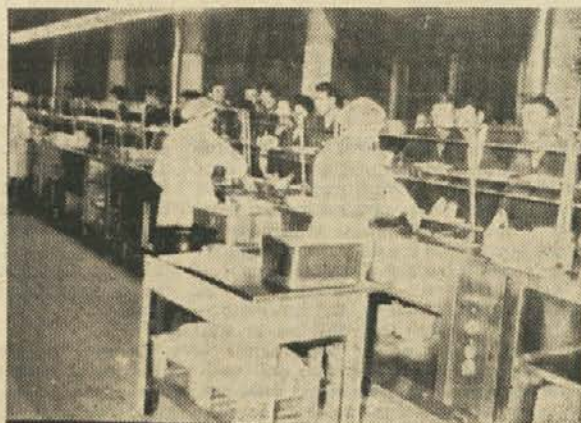
● **Tovariš Skušek, direktor Zavoda za ekonomiko.**

Je na vprašanje: »Ali je ekonomsko poslovanje in izkoriščenost kapacitet samopostrežnice takšno, da bi omogočalo uvedbo nižjih cen za določeno kategorijo potrošnikov - študentov?« dal sledeči odgovor:

»Vaše vprašanje je povsem razumljivo, vendar je odgovor žal negativen. Menza posluje že pri tej ceni s 5 dinarsko izgubo pri obroku hrane, zato je vsako pričakovanje znižanja cen iluzorno, vsaj za obdobje enega leta.«

»Zakaj posluje obrat deficitno?«

»Kapaciteta je izkoriščena komaj 70 odstotno. Obrat posluje šele me-

sec dni in osebe še ni dobro vplejano. Racionalnost prostora in izvedbe tehnološkega procesa kažeta precejšnje pomanjkljivosti, tržni pogoji nabave so nestabilni in vse to vpliva na ekonomičnost poslovanja.«

»Kdaj lahko pričakujemo polno izkoriščenost zmogljivosti in odpravo ostalih pomanjkljivosti — torej možnosti za rentabilno poslovanje in za znižanje cene?«

»Krivulja potrošnje se je doslej hitro vzpenjala, sedaj je opaziti določen zastoj oziroma rahel porast. Razlogov za to je precej. Cene, ki veljajo sedaj predstavljajo zgornjo mejo povpraševanja, ker ljudje še niso dojeli ekonomske računice časa, ki ga porabijo v individualnih gospodinjstvih. Z večjo propagando in približevanjem potrošnikom, bi lahko dosegli morebiti boljše uspehe. Vendar to ni proces, ki se izvrši preko noči. Pričakujemo, da bo za to potrebno najmanj eno leto.«

»In ekonomičnost poslovanja obrata?«

»Zalostno je dejstvo, da ob projektiranju obrata ni bila izdelana ekonomska analiza prostora in tehnološkega procesa. Videti je, da bodo potrebne korenite spremembe v organizaciji dela, transporta in v samem tehnološkem procesu. To bo združeno seveda z novimi investicijami. Razen tega ustvarja obrat pri tej ceni komaj sredstva za enostavno reprodukcijo, kar je perspektivno nevdržno.«

»Kdo je kriv za pomanjkljivo projektiranje?«

»Tisti, ki so o projektu odločali in ga sprejeli.«

»Kakšno rešitev vidite za študente?«

»Zaenkrat samo individualno subvencioniranje.«

● **Predstojnik profesor Vladimir Bračič:**

»Kakšne so možnosti za rešitev? Združenje ima na razpolago v letošnjem letu še 1,5 milijona dinarjev iz sklada za subvencije in 1 milijon iz regresnega sklada za vožnje, ki ni bil porabljen. Torej 2,5 milijona za zadnja dva meseca letošnjega leta. Če vzamemo, da se hrani v menzi približno 600 študentov, potem znaša povprečna razlika med ceno prehrane prej (110 din) in sedaj (cca 170 din) v dveh mesecih približno 2,2 milijona dinarjev. Z razpoložljivimi sredstvi bomo torej lahko pomagali študen-

tom v prihodnjih dveh mesecih. Mislimi je treba tudi na verjetni finančni zastoj v pričetku prihodnjega leta, zato bodo letošnja nakazila subvencij veljala tudi za januar. Približno takšna pomoč pa bi

v prihodnjem letu zahtevala sklad za subvencije, ki bi razpolagal najmanj z 10 milijoni din. Seveda je vprašanje, kje in kako bomo lahko ta sredstva zagotovili.«

F. V.

V zadnjem času je mnogo govora o novostih, ki jih je vnesla v življenje Mariborčanov samopostrežna restavracija »Center«. Ker se v tej zvezi omenjajo večkrat tudi mariborski študentje in se celo o tem piše, je potrebno, da pokažemo na nekatere nepravilnosti.

Debata o »jeznih študentih« je pravočasno načeta, ker bi lahko ravno zdaj pripomogla k uspešnemu reševanju krize, ki je nastala v materialni oskrbi študentov.

»O tem, kaj lahko terja in česar ne more terjati mariborski študent«, bi morali razpravljati na popolnoma drugačen način in na drugih mestih, kot je to storil »Večer«. Moralo bi se pa predvsem upoštevati sedanje stanje prehrane in stanovanj. Zavedati se moramo enega: doslej mariborski študent še ni zahteval razkošja, niti ga ne zahteva sedaj, temveč samo znosne pogoje. Leti so se v temelju zamajali z odprtjem restavracije Center, ki kot samostojna ekonomska enota (in sedaj na žalost edina) zanika sleherni izjemni položaj študentov. Tu pa gre za to, da so se mariborski študentje hranili po drugih menzah in so s štipendijami shajali. Shajale pa so tudi menze. Mi nismo bili proti novostim, proti izboljšanju higienskih pogojev, nasprotno, veselili smo se tega. Veselili pa smo se tudi lepih in glasnih obljub, da bo v novi restavraciji hrana cenejša. In kaj vidimo sedaj? Znaten skok cen za podobne obroke, kot smo jih bili študentje vajeni.

Poznamo tudi nekaj drugih mest, kjer študentske menze zmorejo pripraviti cenejšo hrano, zato so smešni očitki, »da zahtevamo nenormalno nizke cene.«

Če govorimo o tem, kdo je dolžan dajati socialno podporo študentom, ne moremo mimo tega, da mora tudi Maribor storiti svoje.

Ni rešitve v tem, da bomo prepuščali posameznim študentom iskanje izhoda iz materialnih težav na vse možne načine. Če podjetja ne dajejo zadostnih štipendij, če starši ne morejo samostojno šolati svojih otrok, potem bodo morali o tem razpravljati tudi republiški in zvezni organi.

Trudimo se, da bi omogočili študij širokim plastem naše mladine in v tej zvezi omenjamo otroke delavskih in kmečkih staršev. O tem smo dovolj razpravljali, sedaj pa na zaključke pozabljamo. Računajmo: delavec zasluži 30 tisoč dinarjev mesečno in ima štiričlansko družino. Dva bi rada na študije. Hrana 20 tisočakov, stanovanje deset, doma pa še družina... In kmet? Kje pa!

Mnenja nekaterih kot: ali mislite, da vam je kdorkoli dolžan oskrbeti cenejšo hrano? Če nimate denarja, pač ne boste študirali! odločno nasprotuje socialistični miselnosti.

Daleč od tega smo, da bi se sklicevali na borbo, ki ste jo vi starejši vodili desetletja, da bi olajšali življenje svojim potomcem in izkoreninili vsakršno takšno mišljenje, ki se postavlja na pozicije naravnega prava, vendar nas pa ta krutost bolešno prizadeva. Kam se vračamo?

Naj mar dovolimo, da to mišljenje pojde na svoj zmagoviti pohod? Ne!

Mi smo mlada generacija učečih se ljudi, ki se zaveda svoje vloge zdaj in pozneje in želimo, da o nas ne bi govorili kakorkoli. Ne moremo in ne bomo mogli prenesti, da bi kdo napačno razlagal v javnosti težave in želje mariborskih študentov.

Predsedstvo Odbora Zveze študentov mariborskih visokošolskih zavodov Maribor

Pokrajinski klubi študentov imajo ponekod že nekajletno tradicijo, kar opravičuje njen obstoj.

Pokrajinski klubi - pomembna dejavnost študentov

Glavni namen pokrajinskih klubov je vzpostaviti vez med študenti in njihovimi domačimi kraji, kamor se večina študentov po študiju tudi vrne. Zlasti pomembna bi bila taka povezava s študenti na mariborskih višjih šolah, kjer traja študij samo dve leti in je zato še bolj nujno, da se nenehno seznanjajo z razvojem in problematiko svojih področij, tako da se po vrnitvi lahko čimprej uspešno vključijo v gospodarsko prakso in družbeno dejavnost. Važno vlogo bi lahko ti klubi odigrali v politiki štipendiranja, kjer vladajo še dokaj velika anarhija — in sicer v sodelovanju s komisijami za štipendije pri občini in v okraju. V povezavi z mladino na šolah druge stopnje lahko seznanjajo dijake s pogoji in problemi študija ter tako prispevajo k poklicnemu in študijskemu usmerjanju mladine. Lahko pa v okviru možnosti razvijajo lastno politično, društveno in klubsko dejavnost.

V Mariboru imamo trenutno le en tak klub, to je prekmurški študentski klub. Sodelovanje z domačim okrajem pa je do sedaj le delno uspelo. Sicer na zunaj vidnih večjih uspehov ni dosegal. Vendar že dejstvo, da se redno sestajajo in da so v klubu zajeli večino študentov s tega področja, predstavlja določeno osnovo za uspešno delo. Do sedaj se je razvijala predvsem družabna dejavnost in tudi sestanki so se često končali v veselem vzdušju, česar pa ne moremo šteti v zlo.

Poglejmo torej delo in program tekoče sezone. Stari študentje so najprej pritegnili bruce in z razgovorom o problemih študenta v Mariboru pripomogli, da so se njihovi mladi rojaki čimprej znašli v Mariboru. Kolektivno so si ogledali muzej in znamenitost mesta. Ogledali so si tudi galerijo in se pogovarjali o modernem slikarstvu pod vodstvom akademskega slikarja, prekmurskega rojaka Lajčija

Pandurja. Nameravajo pa prirediti še razgovor o moderni literaturi s profesorjem Slavistom, prav tako prekmurskim rojakom. V teh dneh bodo imeli letni občni zbor, na katerem bodo razpravljali s predstavnikom okraja o problemih in razvoju v okraju. Stopili so že tudi v stik s ObLO Murska Sobota, ker bodo sodelovali pri razpravi okrog osnutka občinskega statuta. Trije študentje pa so tudi pripravili teme, o katerih bodo predavali v okviru LMS in ljudske univerze v domači občini. Razen tega pa nameravajo še naprej razvijati družabno dejavnost: ena od oblik bodo »Prekmurški večeri«, ki ima že tradicijo in na katerega povabijo tudi nekatere rojake, ki sicer živijo v Mariboru, a se zanimajo za domači kraj.

Za vse to udejstvovanje pa nimajo nobenih sredstev (lansko leto so dobili deset tisoč dinarjev od kluba v

Ljubljani), nobenega prostora, — sedaj se sestajajo na VEKS. Ob koncu bi dodal le misel, da ne bi bilo napak, če bi pokrajinski klubom posvetili nekaj pozornosti tudi v vodstvu ZS v Mariboru, saj je to pomembna oblika dela, s katero bi zajeli mnoge študente, ki jih ne uspevajo zajeti združenja v svoje aktivnosti na šolah.

ODBOR ZVEZE ŠTUDENTOV MARIBORSKIH VISOKOŠOLSkih ZAVODOV IN UREDNIŠTVO KATEDRE ČESTITATA VSEM PROFESORJEM, KOLEGAM, BRALCEM — DELOVNIM LJUDEM OB 29. NOVEMBRU — DNEVU REPUBLIKE.

V Beogradu kot pri nas

- ZE PRECEJ PRED NAMI
- SO SE SESTALI ŠTUDENTIJE BEOGRAJSKIH
- VISJIH ŠOL NA LETNI
- KONFERENCI ZSJ IN
- PREGLEDALI SVOJE DELO V PRETEKLEM LETU.
- 4. NOVEMBRA SO V PREDAVALNICI STROJNE FAKULTETE IZVOLILI TUDI
- NOVI 37-ČLANSKI ODBOR.

Beograd ima danes devetnajst višjih šol najrazličnejših smeri. Med njimi so nekatere prav zanimive, kot recimo: Višja medicinska šola jugoslovanskega Rdečega križa, Višja statistična šola, Višja

šola za civilno zaščito itd. Problematika, ki so jo obravnavali na svoji konferenci je sicer specifična, a v mnogem vendarle podobna naši. Kadar so navajali svoje težave, potem so govorili o prostori, profesorjih, skriptah, o vajah in marsičem drugem. Tudi vprašanje štipendij še ni rešeno; redni študentje, ki prihajajo neposredno iz srednjih šol, ne morejo dobiti štipendij, medtem ko se dogaja, da podjetja dajejo svojim članom, ki se odločijo za študij, zneske (plače) v štirikratni višini povprečne štipendije.

Druga velika težava beograjskih višjih šol so slabi študijski uspehi. V nekaj iz-

razito slabih primerih se je pokazalo, da je potrebne pogoje za vpis v drugi letnik izpolnilo le 12 (dvanajst) odstotkov vpisanih. To seveda ni splošen pojav, ima pa svoje razloge v nezadostni resnosti študentov samih. Tudi s stanovanji imajo velike težave. V študentskih domovih je le malo mest, pa še ta razdeljujejo nepravilno (=veze i vezi-će). Nadalje se skoraj vse ustanove borijo s pomanjkanjem rednih profesorjev (70 odst. honorarnih), s slabimi skriptami in učnimi pripomočki za vaje. Strojna tehnična šola ima na primer svoje prostore v Rakovici, kamor se vozijo študenti in profesorji iz

Beograda. Vaje so brez pripomočkov in slabe, tako da pouk sloni pretežno na teoretiziranju... Sicer pa, saj vemo tudi mi, kako težko je delati v takšnih pogojih!

V referatu so omenili tudi vezi, ki so jih vzpostavili pred dvema letoma z mariborskimi študenti in se sedaj lepo razvijajo. Iskrene želje, da bi sodelovanje še poglobili, nam narekujejo spoznavanje skupnih problemov in njih premagovanje v prihodnosti. Izražamo jim solidarnost in simpatije...

... In oni nam to vračajo.

M. P.

Višja Katedri - Katedra vam

★ Zanima me, kdaj boste objavili statistične podatke o študentih-novincih na MVS. Mislim na anketne liste, ki smo jih izpolnjevali pri vpisu.

H. F., VTS

— Rezultate letošnje ankete bomo objavili brž, ko jo bo obdelalo Zdrženje, ki jih ravno sedaj obdeluje.

★ Prosimo vas za razsodbo — gre za stavo: jaz trdim, da je spomenik neznanemu junaku na Avali izdelal Meštrovic, kolega pa me hoče preprižati, da je to bil Augustinčić.

V. R., VEKS

— Ko bosta šla stavo proslavljati, me povabi s seboj, tvoj kolega je namreč izgubil.

★ Lani so v novih prostorih študijske knjižnice odprli novo, sodobno opremljeno čitalnico, kljub temu pa sedaj, ko je v stari sobi že kar tesno, nova še vedno ni odprta za študente. Kako je s tem?

V. L., študenti

— V študijski knjižnici so nam povedali, da nova čitalnica že pričakuje študente, ki bodo lahko v njej študirali vsak dan od 8. do 14. ure, kmalu pa tudi od 8. do 19. ure, kot to velja v stari čitalnici.

● Slišal sem, da bodo mariborski študentje dobili svoj klub, tako kot ga že imajo mariborski študentje v Ljub-

ljani. Ali je ta vest resnična in če je, kdaj bo otvoritev kluba?

S. T., VEKS

— Po več neuspešnih poskusih so sedaj vendarle izgleda, da bo otvoritev študentskega doma — če bo šlo vse po sreči in zelo hitro — v jeseni 1963. Dom naj bi bil v večji vili v Tomšičevem drevoredu.

(Držimo pesti!)

★

● Ali je lahko aktivist v Zvezi študentov Jugoslavije tudi denarno nagrajen?

B. M., VTS

— Po členu 19. statuta Zveze študentov Jugoslavije, ki je bil sprejet na V. kongresu ZSJ, so lahko člani ZSJ za delo v organizaciji pohvaljeni ali nagrajeni. Večji univerzitetni centri imajo tudi aktiviste v rednem delovnem razmerju.

● Zakaj mariborski študentje nimamo cenejših vstopnic za nogometne tekme. Vstopnica je za nas izredno draga,

slišal sem pa, da imajo študentje drugod popust.

S. N., VAS

— Ko smo to nekoč skušali doseči pri NK »Mariborus«, so nam odgovorili, da so se zanimali pri ostalih drugoligaških in da nima nobeden nižjih vstopnic.

● Slišal sem, da so v Varaždinu odprli dve višji šoli. Ker je v glavnem ta »era« mimo, me zanima, ali je ta vest resnična?

B. V., VTS

— Kot smo prebrali v »Študentskom listu«, ki izhaja v Zagrebu, so letos res odprli dve višji šoli v Varaždinu. V teh šolah morajo vsi tisti, ki niso iz Varaždina, plačati šolnino.

Lani je bil smučarski tečaj študentov. Ali bo letos tudi? In kje bo?

P. K., VEKS

Na zadnji seji predsedstva Odbora ZSJ v Mariboru so govorili tudi o tem. Kakor kaže, bo letošnji smučarski tečaj — z večjo denarno soudeležbo študentov na smučiških Jahorine.

Kako dolgo imaš status rednega študenta?

Študentje mariborskih višjih šol, ki so se vpisali v šol. letu 1960-61 so v zadnjem času začeli dobivati od Zavoda za socialno zavarovanje odločbe o prenehanju pravice do rednega socialnega zavarovanja in pravice do otroškega dodatka. Po zakonu lahko te pravice prenehajo s prenehanjem statusa rednega študenta. O tem pa pravi republiški zakon o visokem šolstvu v LR Sloveniji (Ur. list LRS 39-1960) naslednje:

1. člen

Visokošolski zavodi so fakultete, visoke šole, umetniške akademije in višje šole.

44. člen

... Status preneha tudi, če študent ne diplomira do konca zadnjega letnika oziroma semestra, oziroma če tako določa Statut (šole, op. p.), naj-

pozneje v šestih mesecih po koncu zadnjega letnika oz. semestra.

Na osnovi tega smatramo odločbe Zavoda za neutemeljene, ker izhajajo iz tega, da preneha status študenta s potekom zadnjega letnika. To pa je v nasprotju s statuti mariborskih višjih šol, ki so vnesli citirano zakonsko možnost o podaljšanju statusa za 6 mesecev po preteku letnika oz. zadnjega semestra. S tem so pa odločbe tudi v nasprotju z zakonom.

Zatorej naj vsi prazdeti absolventi vložijo pritožbo (rek in način pritožb sta navedena v odločbah), če pa bi jim pritožbe odbili, naj sprožijo upravni spor pri Vrhovnem sodišču LRS.

Opozarjamo študente, naj ne izvajajo določenih rokov in postopkov pri pritoževanju.

Sestanek predsednikov sekcij = svet letnikov

Sestanek predsednikov sekcij izrednih študentov VEKS je svojevrsten dogodek — sestajajo se vsaj enkrat vsak semester, na njem pa sodelujejo predstavniki VEKS, predstavniki sekcij in organizacij, pri katerih sekcija deluje. Sestanke sklicuje ravnatelj šole in na njem predstavniški sekcij in šole razpravljajo o vseh vprašanih v zvezi s študijem, študijskim materialom, študijskim režimom, o odnosih med šolo in sekcijo itd.

To pomeni, da ima sestanke podobne funkcije kot svet letnika za redne študente, saj se ukvarja s sorodnimi nalozami. Razlika je edino v tem, da je — mnogo bolj aktivna in da deluje mnogo uspešneje.

Marsikateri koristen sklep je uprava šole sprejela prav na pobudo sestanka predsednikov sekcij študentov v rednem delovnem razmerju VEKS. Do sedaj so bili sestanki šol v Dobrni, v Brezicah in Mariboru, 17. novembra letos pa je ta organ zasedal v Novi Gorici. Osnovna tema: kako bi študentom v rednem delovnem razmerju nadomestili predavanja, ki jih ne morejo poslušati in jim tako omogočili hitrejši študiranje. Naloga je bistveno pomembna zlasti pri težjih predmetih, za katere izpitna snov še ni zajeta v enih samih skriptah. O ugotovitvah in sklepih sestanka bomo poročali v prihodnji številki Katedra.

mm

MATI IVANA ANGELSKA

Umetnost ljubezni je rodila dvoje bog astev:
ljubezen do samega sebe v zaničevanju u boga
in radosti telesa —
ljubezen božjo v samopozabi telesa
in radosti duše ...

(Avguštin: De civitate Dei)

Misli obračajo strani zgodovine. Asociationo. Vtapljajo se v mističnem zablod srednjega veka in iščejo v njem človeka. Teško ga je izluščiti, tako drugačen je od nas. Iščejo ga v Sveti knjigi:

»In Bog je ustvaril Nebo in Zemljo ...«

Bog se je igral.

Potem je ustvaril človeka. »Ljubi te se med seboj«, je dejal dobrotljivi bog. »kajti jaz sam sem vas rodil in jaz sam sem ljubezen«. In klečale so množice pred njegovim oltarjem in molile ljubezen, radost telesa in duše.

A bog ni bil moder, zato je izgubil veljavo. Na njegov oltar se je povzpela Človek-bog in spregovoril zase v njegovem imenu: »Darujte mi svoja telesa v ponižnost in pokorščino in doživeli boste neizrekljivo in edino radost! Radost telesa osvobodene duše v večnosti. Zrtvujte svoja telesa trpljenju in bedi, odozemite jim grešno čutnost uživanja, izbičajte iz njih slovo žoljenja, kajti edino življenje je življenje duše v bogu.

In darovala so se telesa v pričakovanju uresničenja neuresničljivega — v pričakovanju večne radosti. Od askeze in samotrinčenja uničena telesa so bljuvala iz sebe kri do brezumja in se melala v nenasitno žrelo Človeka-boga ob petju hosane. On pa se je hranil sladostrastno in cinično, nikoli zadovoljeno, pod krinko svetniškega sija božje dobrotljivosti, razumno se smehljaje brezumju, ki je klečalo pred njegovimi despotskimi nogami.

Zgodovina. »Vzvišena« sodobnost se smeje »naioni« preteklosti kot mrdri starec spominom otroštva. Čemu mističizem svobodnim ljudem? Čemu bičanje čutnosti v svetu, ki utripa od razburkane krovi nezajeze ne naslade? Bog je umrl. In vsak od nas je sam svoj bog.

Swobodni človek in človek srednjega veka. Oba sta se rodila. — In če je z dna brezumja preteklosti zakričala prebujena sla prvotnega stvarjenja, se je morala grešna pokoriti na gmadi svetlosti za izdajstvo božjega o čutnosti. A bila je prav tako krik ČLOVEKOVE narave, na-

rave, ki se spreminja, a v bistvu ostaja ista očera, danes, jutri. V bistvu pokorna sužnja ljubezni, zdaj skrita pod svetniškim plaščem askeze, zdaj gospodujoča v odkritem čiščenju Venere.

Ujet v ječo telesa, človek ni mogel postati svetnik. Razpet na križ, v trpljenju samozatajevanja je slednjič onemogel pljunil bogu v obraz: »Odpovedujem se ti. Izbiram telo. Edina radost je radost ljubezni. Pogubljam se srečen — za ceno ljubezni. Vračam ti večnost — za ceno ljubezni. Sodil! Rodil sem se Človek. Izbiram trpljenje.«

Matj Ivana Angelska je film poln simbolike, nerazumljive za tiste, ki se ne skušajo popolnoma vživeti v okolje in čas, ki je koval usodo njegovim likom. Drama o ljubezni, obsojeni na mistično samozatajevanje. Igrana »obsedenost« opatice Ivane je silovit upor ponosa mladega telesa proti neizživitemu trohnenju za samostanskimi zidovi, je kompenzacija prepovedanih nasladi, oživljeni v snu. Asketski duhoven bi naj rešil njeno dušo pogube v

skupni molitvi. Toda molitev boga se spremeni v molitev ljubezni. In asketski Razkolnikov ubije človeka, da ga ne bi zapustili demoni in odnesli s seboj spoznane resnice telesa — ljubezni do ženc. Njegov razgovor z rabinom je samogovor: jaz sem ti — in ti si jaz. Telo naj vlada tvoji duši!

Iz asketa se izlušči človek. V čem je razlika med Razkolnikom in njim? Prvi ubija zato, ker si hoče dokazati, da je več kot človek, drugi zato, ker je postal človek, ker hoče ostati človek. Sodobnost se smeje preteklosti, nad-človek — bog človeku — bogu! Kakšen napredek v zgodovini človeštva!

A film ne idealizira ničesar. Uresničenje ljubezni, te toliko opevanje ljubezni, je tako daleč od sanj. Življenje je laž in prevara. Če hočeš biti človek, moraš trpeti za trenutke pozabe v sreči. Mir in sreča neprebujenosti za samostanskimi zidovi ali ljubezen telesa? Dekle stoji pred nami, dekle, ki je izbralo ljubezen, onečasteno, s porezanimi lasmi, kot večno vprašanje, na katerega ne moreš nikoli popolnoma odgovoriti: kaj je sreča? — Ni večnosti za človeka.

Marija Vizjak

Katedrin esej

piše: Franc

Forstnerič

Mobilizacijska vloga kulturnih ustanov

Na proces spreminjanja duhovnih potreb v zabavne potrebe ne sme naša revolucionarna družbena akcija niti za hip pristati zato, ker pomeni to spreminjanje takšno siromašenje človeka kot družbenega subjekta, da je v nevarnosti že sam normalni družbeni razvoj. Niti v mislih ni mogoče graditi socialistične družbe in odnosov, če pri tem ne vključujemo hkratnega du-

• vloga kulture v Mariboru • vloga kulture v Mariboru • vloga

hovnega razvoja nosilca tega razvoja. Revolucionarno-osveščujoča vloga kulture ni možna, če pojmujeemo kulturo »kot nadgradnjo«, ki naj materialni družbeni razvoj nosi na svojih plečih. Beseda (nadgradnja) je že sama po sebi nekako ločujoča. Ločuje namreč tistega, ki kulturo omogoča, od kulture same. Ali bolje: ker jo omogoča je kultura njegova lastnina in duhovni — »stranski produkt«, ki naj pričča za njegovo razvitost — »tudj na duhovnem področju«. Tako pojmovanje je pripeljalo v času stalinizma sovjetsko kulturo na pozicije birokratskega privilegiranca. Umetniki — kulturni ustvarjalci — so dobili od materialne in družbene baze vse možnosti za svoje delo in naročilo: delajte socialistično kulturo Ni čudno, če mora obdobje destalinizacije ugotavljati, da se je »sovjetska umetnost pri izgradnji komunizma« marsikdaj ločila od gibanja ljudskih množic. Kultura se je morala odvojiti od mas, če pa so jo tako rekoč umetno gojili.

Pri nas pojmujeemo kulturo kot produkt in sredstvo humanizacije človeka in družbe, kar je temeljni smoter socialističnega razvoja. Človek je potemtakem v kulturni objekt in subjekt. Njegovo sprejema-

nje in ustvarjanje kulture je osveščujoča akcija. Ne gre torej za ločenost med kulturnimi ustvarjalci in med kulturnimi odjemavci. Vsakdo sicer ne more biti kulturni ustvarjavec, lahko pa s tem, da se v kulturi osvešča — idejno in estetsko in s tem tudi človeško, zato pa tudi družbeno — kulturno hkrati omogoča in ustvarja. Kulturo je treba pojmovati širše kot umetnost. Če izhajamo iz takega pojmovanja kulture, je seveda jasno, da pomeni to le pasivno dopuščanje in omogočanje kulture v nekakji njeni »avtonomnosti« (kar je značilno za večino mariborske tako imenovane tehnične inteligence in tudi za številne družbeno-politične delavce), ne pa tudi aktivno ustvarjanje kulture v bistvu negacije kulture in njene vloge.

Če imamo vse to pred očmi, se nam razkrije, da so mariborske kulturne institucije toliko manj kulturne, kolikor manj vršijo resnično kulturno osveščujočo vlogo med najširšimi plastmi prebivalstva — in v našem primeru med obravnavano najštevilnejšo plastjo neposrednih proizvajalcev. Dokler se akcija kulturnih ustanov omejuje na bolj ali manj ozek krog »uživavcev« kulture in ni v akciji

za pridobivanje možnosti, da bi njeno kulturno resnico (njen »kulturni učinek«) ustvarjali ljudje v najširšem pomenu te besede, se v bistvu vrti v začaranem krogu nezmožnosti. Zanašanje na sicer precej številni in počasi se razširjujoči krog rednih odjemavcev je bolezen, za katero bolehajo že leta in leta mariborske kulturne institucije kljub relativno številnim novim odjemavcem. Ker torej ne more biti pri resnično pomembni množični kulturni ustanovi govora le o »odjemu«, je jasno, da bi v mariborskih prilikah vloga kulturnih ustanov morala biti izrazito mobilizacijska, njihova vloga pa bi rasla sorazmerno z njihovo akcijo. Pri mariborskih kulturnih ustanovah se človek večasih ne more znebiti vtisa, da jim gre predvsem zato, da bi pred družbo oziroma družbenimi forumi na vsak način prikazale svojo ogromno vlogo, na drugi strani pa tarnajo o zapostavljenosti kulture, s čimer nehotite priznavajo, da jim ali njihova vloga ni jasna ali pa je ne opravljajo dovolj učinkovito. V obrambo za ta očitki takoj navajajo posebno težke pogoje v industrijskem Mariboru. Sklicujejo se na zane-marjeno izobraževalno delo med najširšimi plastmi prebi-

vavstva — torej izobraževalno delo, ki bi ljudi naučilo »sprejemati kulturo«. Toda tudi v tem očitku je bumerang. Saj kdo pa naj pokrene kulturno-izobraževalno delo za njihovo področje kulturne dejavnosti, če ne ustrezne kulturne ustanove same. Nekoliko težje je, kadar kulturna dejavnost zadene na zid tehokratskih pojmovanj. Vendar je najti v Mariboru bore malo dokazov o tem, kako se je kulturna akcija kdaj dejansko spopadla s tehokratskimi nazori. Sovražnik v tem spopadu bi bil seveda le navidezen oziroma si ga ne bi mogli jasno postaviti sebi v nasprotje. Če namreč pristanemo na trditve, da sta materialna in duhovna plat družbe (in posameznika) vzročna, se torej ne bomo borili za kulturo proti nasproti stoječemu nasprotniku, temveč proti tistemu v ljudeh, kar je krivo, da človek — angažiran v materialnih zadevah — zane-marja duhovno plat in s tem sam sebi onemogoča razvoj človeka v sebi, ki mu je celokupno materialno prizadevanje namenjeno.

» Sprejemati sem dal v narekovnj, ker je iz pričujočega sestavka razvidno, da kulture ni moč kratkoma sprejemati kakor vzamemo uspalne praške ali poslušamo radio, temveč lahko govorimo o kulturi šele, ko človek kulturo tudi sam aktivno ustvarja. (op. F. E.)

katedra
kultura

5

• film • film • film

Kozara JE ODŠLA...

Ce začnem z Bulajićevo režijo: širokopotezno zajeti filmski spektakel (sicer pa, vsak pravi spektakel je širokopotezen) nekaj izvirnih režijskih prijemov — žal jih večina igralcev ni znala prepričljivo odigrati (toliko dobrih filmskih igralcev kot jih zahteva scenarij Kozare, v Jugoslaviji niti ne premoremo, zato so za nekaterimi interpretacijami zevale luknje!) O igri posameznikov bi lahko zapisali, da je bila v celoti povprečna, razen nekaj svetlih točk (Olivera Marković — prizor pred smrtjo, zelo naravna in prepričljiva igra Berta Sotlarja, mogoče še nekaj izrezov iz filma, ki so bili odigrani prepričljivo in na visoki umetniški ravni npr.: naričanje).

Ker so v mariborskih kinematografih istočasno predvajali sovjetski film Čisto nebo, se mi nehotе vsiljuje primerjava nastopov stativov. Naši so bili mnogo manj prepričljivi! Prepričan sem, da ima na igro množice stativov, ki je zlasti pri filmih vrste Kozara ne gre poudenjati, največ vpliva režiserjeva osebna avtoriteta. In tematika? Zamisel, obdelati eno izmed najslavnejših epizod narodnoosvobodilne borbe,

borbo ljudstva Kozare, je odlična in tudi porodila se je brez dvoma ob pravem času. Toda — kako to izvesti, ali v obliki spektakla — kjer se zvrsti mimo kamere herojska upornost, beda in nezlomljiva volja tisočev ljudi (s petindvajset tisoč stativov), tudi na škodo dramske zgradbe filma, ali kako drugače, to je vprašanje, ki ostaja odprto tudi sedaj, ko smo Bulajićev poskus že videli.

● V verigi filmov o narodno-osvobodilni vojni (le zakaj največkrat spominjajo na povprečne westerne?) »Kozara« ne predstavlja ničesar novega, samo nov členek je, z ne-

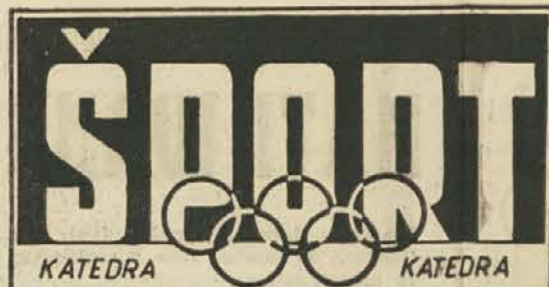
● kaj svetlimi točkami, ki pa jih je še zdaleka premalo, da bi mogli biti zadovoljni. Ali ne bi bil npr. del človeških usod, mogoče samo ena, dve združenih v skupni usodi ljudstva Kozare bolj hvalevdi? ● žen motiv za obdelovanje? ● Vsekakor pa bi bil mnogo bolj prepričevalen — ob primerno manjših denarnih sredstvih, ki bi jih bilo treba vložiti za realizacijo filma. ● Ne morem se namreč znebiti vtisa, da so izvajalci »Kozare« mnogo nametali, nakazali, nazivali, še več človeškega — skupnega pa prezeli.

I. Vajgl

ROKOMETNI POKAL ZA STŠ

Sportna komisija pri zvezi študentov v Mariboru je v soboto na igriščih Partizana priredila tradicionalno medšolsko prvenstvo v rokometu, kate-rega se je udeležilo osem ekip. Nepričakovano je zmagala srednja tehnična šola, ki je osvojila tudi prehodni pokal. Zanimivo je, da se v zaključni del tekmovanja ni avrstila

kakšna višja šola, čeprav so v njihovih moštvih nastopali nekateri znani igralci. Rezultati: VTS:STS II 16:10; ZIS:VPS 16:6, STS I VKŠ 16:6, STS III:ZIS 9:7, STS I:VTS 16:12 in STS I:STSHI 17:6. Najuspešnejša strelca turnirja sta bila Vogrincec (VTS) in Šafarič (STS). Sodil je dobro Ogner.

CVETO PAVČIĆ je tekel od razočaranja do razočaranja in prišel do spoznanja, da...

ZGODBA CVETA PAVČIČA

Srečali smo ga na cesti. Bilo je mrzlo, težki oblaki so viseli nad Ljubljano. »Deževalo bo, ne, mogoče bo celo snežilo.« Še enkrat je pogledal proti nebu, kot da se je bal, da ga bo zima prehitela in potem je začel s svojo zgodbo. Cveto Pavčič, večkratni državni prvak v smučarskih tekih, tekač, ki je zastopal Jugoslavijo, barve na najboljši z naših evropskih progah, ne bo več tekel

»Prvega snega sem se vselej veselil kot otrok, saj je bil znanilec nove tekoče sezone, novih borb, pa tudi novih razočaranj. Mogoče sem ga bil lani še najbolj vesel, saj so me čakale Zakopane. Kdo si je takrat mislil, da bo prav ta simpatični poljski kraj postal »Waterloo« jugoslovanskih tekačev. Kritični nas po prihodu v domovino niso šteli, beogradske »strokovnjake« pa so najvjajali spremembe v smučanju.

KDO BO LETOS TEKEL?

Vse kritike, vse obljube so bile udarci v prazno. Na pragu nove sezone smo brez denarja, brez funkcionarjev, brez trenerjev in kar je najbolj čudno — brez tekmovalcev. Na nas »stare« — Kordeža, Seljaka in Pavčiča — ne računajo več. Lakota in Hlebanja pa sta že odnehala. Mladini pa ni Kljub temu in nekdo moral teči: kako bi sicer funkcionarji iz Beograda potovali v inozemstvo... Sicer pa bo mogoče vedel kaj več povedati o tem tovariš Kočarič, ki je bil zadolžen za tekače čez polje, čeprav je strokovnjak za atletiko (zlasti za met).

ALI SEM BIL TALENT?

Zdaj je vsega konec vendar se še vedno tako rad spominjam časov, ko sem še bil poln moči in volje, ko sem še sanjari o lovorikah in medaljah. Tudi takrat, pred desetimi leti so iskali talente. Bil sem vsestranski športnik: ukvarjal sem se z atletiko, rokometom, nogometom, športno igrano. Poskusil sem teči na smučeh. Po enem tednu treninga sem bil drugi med mladinci in sedmi med člani. Dva meseca pozneje sem postal državni mladinski prvak. Bil sem robljiški. Naslednje leto sem bil med šestdesetimi člani tretji. Z odlično telesno kondicijo in nekaj tehniške sem se zrlin s prvimi zamahi na sam vrh. In kaj je bilo pozneje? Kaj so mi nudili? S 1706 dinarjev mesečne štipendije sem moral živeti in trenirati.

NE TAKO HITRO, PAVČIĆ

Treninji, ki smo se jih udeleževali, so bili dobro zamišljeni, vendar se je običajno zasukalo vse drugje. Nekdo, prav v začetku sem z novimi smučmi odšel na trening. Zostal sem za glavino in jo krepko mahal za njimi. Prišli smo do rabelega spusta. Takrat mi je »steklo«. Spustil sem se in nana- doma zagledal pred seboj vso jugoslovansko elitno, kako junaksko — plazi. Ko so me zagledali, so postkali s proge in hitro jamez je začel: »Ne tako hitro, Cveto!« Toda — bilo je prepozno. Zaradi zlomljenih smuč sem moral tri dni žalostno gledati za smučnami tovarišev. Smučci so bile namreč dragocene in smo jih težko dobili. Zato sem si pozneje mislil: Kdo bo tvegati minuta gor, minuta dol?

Tako je bilo tudi na tekmah. Treninjam sem velično. Vendar je bilo vse tako nesistematično in brez pravega strokovnega vodstva, tako da nekaj let sploh nisem napredoval. Kasneje, ko sem si pridobil rutino, sem dosegal boljše rezultate, vendar je bil vrh zelo daleč, predačič za nas, ki smo se udeleževali treningov trikrat tedensko, medtem ko so svetovni tekaški asistrenirali dvakrat dnevno. Razen tega so imeli vse: smuč, maže, čas in denar. Mi smo pa imeli samo vožjo... Čas smo si morali »ukrahati« in zaman nismo dobili odškodnine. Bili smo reprezentanti, vendar na losne stroške.

S 25 LETI PRESTAR

Zmagoval sem doma, »Zunaj« pa ni bilo spoznanja. Počasi so se me v domovini »naveličali«, ker sem bil ves čas v ospredju. »Prestar si Pavčič,« so mi govorili, imej sem 25 let in sem bil na višku moči; kljub temu sem bil za naše »strokovnjake« prestar! Prav ti ste dal je Ero Kolchmainen praznovali štiriideset rojstni dan in hkrati pre- manjal vso svetovno tekaško elitno s Kočičem na čelu. Minila je Corlina, mislile so drugo mednarodno tekmo, borili smo se in dosegli tudi lepe uspehe.

KAJ BI REKEL DANI

Danes, ko se oziram nazaj, vidim, kakšen idealist sem bil ves ta čas. Medtem ko so drugi dobivali denar in so jih poleg tega še slavili smo mi smučarji pobirali prehlade in kritike. Mi smo z dnevnicami kupovali smuč, medtem ko so drugi imeli vse zastori. Kaj bi je napravil Djani Kovač, če bi

ni formi, sem moral prenehati vaditi, ker se mi je ponovil bronhitis. Medtem ko so drugi trenirali, sem jaz v bolnici »inhaliral« penicilin. Prišel je čas mednarodnih tekem v Bohinju. Kot rekonescent sem pričakoval, da bom moral odstopiti po prvem krogu, toda na lastno presenečenje sem pretekel vso progo in bil celo dvanajsti. Moje presenečenje pa je bilo veliko večje, ko so me brisali z liste kandidatov in določili namestik mene Bavčeva. Nisem klonil. Navkljub vsem zdravniškim nasvetom sem treniral podvojen, hkrati zaporedoma premagal vso jugoslovansko elitno in odstopoval na svetovno prvenstvo Smučarski strokovnjaki so takrat utihnil...

Si moral sam kupiti sprinterice? Mi smo molčali in smo tekli. Po enomesecnem treningu so od nas zahtevali kolajne. »Bronasta« iz Zakopana, Martinielli je po prihodu v cilj izjavil: »Po desetih letih je bil tokrat krajnji čas, da smo Italiji prinesli vsaj eno kolajno.« Sedaj mi je vsega dovolj! Bodimo toliko pošteni in odkriti in ne lažimo mladim in obraz. Prijazno, da nimamo pogovora za vrhunski razvoj. Vržimo potne liste v peč in tekmuje mo s seboj do nezavesti. Samo doma še lahko tekmujejo pod takšnimi pogoji! Cveto je utihnil. Morda mu je bilo žal, ker mi je povedal vse o sebi. Ozri se le še enkrat v nebo in potem odšel. Ošel je k svoji mladi družini, ki bo verjetno v letošnji zimi veliko manj kot včasih pogrešala svojega »očaka« Ljubitelji tekov pa se bodo gotovo še dolgo spominjali Cveta Pavčiča in njegovih tovarišev, ki so se v tekih, skoraj nemogočih pogojih in v neenaki konkurenci borili za naše državne barve. S. GERZINA

In memoriam

Deževni jesenski popoldnevi na pokopališčih so vedno turobni. Posebno tedaj, ko se razstajamo s človekom, s katerim smo dolga leta hodili oštrci, pa ga vendar vedno nismo povsem dojeli. Posebno pa tudi tedaj, če smo prišli do spoznanja, da je bila njegova pot — četudi je nismo vedno razumeli — dejansko prava. Tega pa mu žal sedaj ne moremo več povedati.

Vse to smo čutili pretekli teden, ko smo se poslaopljali od človeka, ki je v sebi idealno združeval vse tiste lastnosti, ki jih danes med športniki domala ne najdemo več. Poslaopljali smo se od pravega all round športnika — nogometaša, tenisača, planalca, atleta in skakalca — nesebičnega športnega funkcionarja, vzornega športnega sodnika in nadose objektivnega športnega novinarja. Poslaopljali smo se od človeka, kateremu plemeniti fair play ni pomenil samo fraze, temveč je bil z njim ves prežet. Poslaopljali smo se od človeka, kateremu je bila misel o zakonih profesionalizma v našem športu tuja.

Ko smo se še srečavali na prelepih mariborskih športnih igriščih, kakor jih je tako rad imenoval v svojih člankih in reportažah, se nam je pogosto vsiljevala misel o Poslednjem Mohikancu ali Don Kihotu. Kdo bi nam zamislil?

Sele mračna pot po turobnem pokopališču nas je pripeljala do spoznanja, da smo bili v zmoti. Lastnosti namreč, ki jih je imel človek, od kate-rega smo se poslaopljali, so na žalost tiste, katere danes v športu skorajda ne najdemo več in so nam zato tudi že nekako tuje. Dobro pa vemo, da je danes v športu prav zaradi tega marsikaj športu tujeja.

Teško nam je, dragi tovariš Evgen Bergant, da vam otega tega nismo znali povedati že tedaj, ko kruta bolezen še ni bila zmagovalka nad Vašo plemenitostjo in Vašim žipljenjem.

S šahom po severni Evropi

Tinajstletansko moštvo železničarskega šahovskega kluba »Maribor« je bilo leto oktobra na tritedenski turneji po severnih državah Evrope. Kot gostje tamkašnih šahovskih klubov, predvsem železničarskih, so mariborski šahisti obiskali Dansko, Švedsko in Finsko. Na povratku so igrali dvoboj še proti moštvenemu prvaku Zah. Nemčije »Hamburg 1830«, in si dobera ogledala znamenito pristaniško mesto Hamburg.

Ker so bili v mariborskem moštvu tudi dijaki in študentje srednjih in višjih šol, bomo v naslednjem posredovali nekaj zanimivih vtisov s tega potovanja. Posebej za »Katedro« sta jih napisala znana mariborska šahista Avgust Majerič in Dušan Njegovan.

Ze po slabih treh urah vožnje iz Hamburga smo bili na meji

Skoraj neopazna kontrola potnih dovoljenj, carina in že smo bili na Danskem. Naša predstava o Danskem je bila, da je to neskončna ravnina, brez vsakega hribovja. Toda Danska nikakor ni enolična ravnina, kot na primer naša Panonska ravnina, temveč je večinoma rahlo valovita, z višinskimi razlikami med deset in petindvajset metrov. Danska je v glavnem agrarna dežela, saj se dobra tretjina njenega prebivalstva ukvarja s kmetijstvom, medtem ko nekaj manj z industrijo. Zanimivo pa je, da tukaj ne poznajo veliko farmarskega sistema, saj ima več kot devet desetini kmetij manj kot 30 ha. Večinoma pa se ukvarjajo z živinorejo, saj smo

ves čas potovanja lahko opazovali lepe črno-bele krave, ki so se pasle v bližini proge. Zanimivo pa je tudi, da nikoli nismo opazili pastirja človeka, ampak je tega že povsem izrinil električni pastir.

Randers

Naša prva postaja je bil Randers, mesteca z okoli 50.000 prebivalci, nekako v sredini polotoka Jylland. Tu smo bili gostje šahistov tega mesta in sicer kar pri njih doma. Tako smo imeli v teh kratkih dneh priložnost spoznati se vsaj nekoliko z načinom življenja Danccev in danske družine. Morda prav zato, ker je kmetijstvo prevladujoča panoga dejavnosti, in ker industrijski dim ni, kot na primer v Nemčiji, zadržil mest, so danska mesta zelo čista, prikopna, polna zelenja in cvetja. Navadno sestojijo iz strogega centra,

PRIHODNJIČ: KOPENHAGEN IN STOCKHOLM

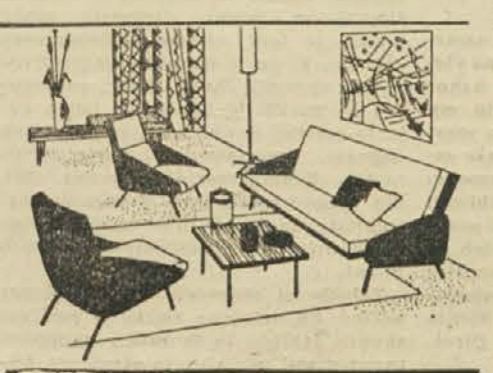
Lepo urejena soba je vedno odraz osebnosti tistih ljudi, ki v njej prebivajo. Skrivnost urejanja sobe s skromnimi sredstvi je v tem, da ne kupujemo vsega naenkrat. Zato je potrebno, da si vsak, ki si želi urediti svojo sobo, že pred tem naredi osnutek bodoče opreme. Zato ne bo napak, če si preberete tudi teh nekaj praktičnih nasvetov:

Osnovna lepota sobe so barve. Zato izberimo take barve, ki odgovarjajo vašemu temperamentu (pomirjevalne barve, če uživati v mirnejšem okolju; intenzivne barve, če imate radi živahnost). Ne bojte se barv! Eksperimentirajte z njimi na papirju in dobili boste zaupanje

Boco

za vas dekleta • za vas dekleta • za vas de

SOBA IN BARVE

V severni puščici

Tako se imenuje vlak, ki okoli 11 osem ure zjutraj odpelje s hamburške železniške postaje Altona preko mejnih postaj Flensburg in Padborg proti Danskemu. V katerih danških potovalci so bili last danskih kraljevskih železnic.

Za nas je bilo to prvo srečanje z dansko železnico tem bolj zanimivo, ker smo se tukaj prvič srečali s pitno vodo v vlakcu. Na obeh koncih vagona sta nas namreč ves čas potovanja spremljali dve vedno polni steklenici sveže pitne vode s papi- rnatimi kozarci, ki so jo na postajah redno menjavali. Vse-

Čemu v Slovenjem Gradcu?

risih so tudi določili teme, ki jih bodo obravnavali na kongresu ZLUUU prihodnje leto.

Uspela kulturno-umetniška obogatitev delovnega vzdušja

Malo mestece sredi Dravske in Mežiške doline šteje svoje prebivalstvo komaj do 3000, a kljub svoji majhnosti in relativni oddaljenosti od večjih kulturnih centrov, se je v dokaj kratkem času izredno afirmiralo na kulturnem področju, zlasti likovne umetnosti. Te dni je ta afirmacija doživela ponovno potrditev. Od 10. do 13. novembra je zasedal v Slovenjem Gradcu plenum zveze likovnih umetnikov uporabne umetnosti Jugoslavije (ZLUUU). Organizacijo tega pomembnega dogodka je prevzel mariborski pododbor ZLUUU s sodelovanjem slovenjegraškega Umetnostnega paviljona, katerega ravnatelj in duša dejavnosti je akademski slikar Karel Pečko.

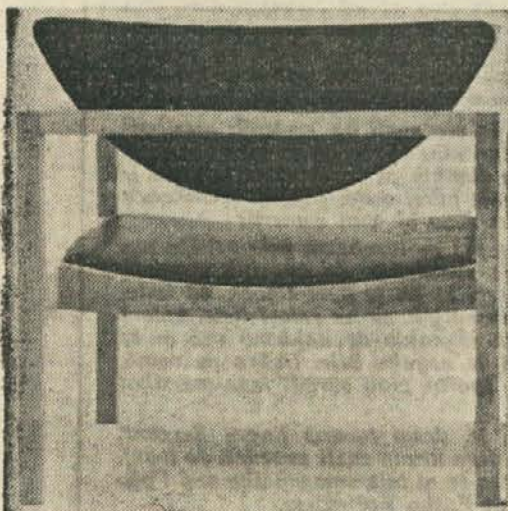
predstavlja neka ekskluzivna elita kulturnikov — profesionalcev, ki bi pionirsko brala ledino zaostalosti in vsiljevala kulturo od zgoraj. Današnje razgibano kulturno žarišče je rezultata stibijeskega razvoja samega gospodarstva in celotnega življenjskega ambienta, v katerem dela in doživlja njegov človek. In v tem človeku je globoko zakoreninjena kulturna tradicija preteklosti, ki jo je v začetkih entuziazem pečice posameznikov samo zdrnil iz speče podzavesti.

bini in organizaciji bodočega delovanja ZLUUU. Stroga umetniška ekskluzivnost s poudarkom na individualnih umetniških stvaritvah se bo umaknila tesni koordinaciji z gospodarstvom in industrijo, kar je visoko gospodarsko in kulturno razvite dežele sveta že običajna stvar. Industrijski desing (načrt) je za naše gospodarstvo pretežno pojem in je v funkcionalni zvezi z dejavnostjo uporabnega oz. t. im. industrijskega umetnika. Visoka konkurenca na notranjih, zlasti pa svetovnih tržiščih je prisilila industrijo razviti izdelke, ki vršijo golo funkcijo zadovoljevanja potreb potrošnika, temveč se pripisuje tudi vse večji pomen estetsko umetniški kulturi izdelkov, ki zadovoljujejo in razvijajo estetski okus potrošnika. Konkurenca na zunanem tržišču je osnovni impulz, ki je tudi naše gospodarstvo prisililo k umetniškemu oblikovanju industrijskih izdelkov. Profesija likovnih umetnikov uporabne umetnosti se zato vse bolj usmerja na področje »industrial designa«. Industrija materialno omogoči industrijskemu umetniku izdelavo načrta in prototipa izdelka, ki ga po uspešni preizkusni dobi prepušča serijski proizvodnji.

Organizatorji plenuma so poskrbeli za izpopolnitev časa bivanja članov plenuma v njihovem mestu s priveditvami visoke umetniške vrednosti: celovečerni solistični koncert našega priznanega violonista Igorja Ozima, otvoritev razstave fotoreprodukcij »Oblikovanje industrijskih izdelkov« v Umetnostnem paviljonu, predavanje umetnostnega zgodovinarja Mirka Kambiča »Po ameriških galerijah« s barvnimi diapozitivi in ogled kulturnih znamenitosti Slovenjega Gradca, od katerih so nekatere res edinstvene vrednosti (n. pr. Sokličev muzej).

Plenumi ZLUUU se odvijajo vsakič v drugem kroju, tako da se lahko njegovi člani neposredno seznanijo

nima za kulturni razvoj manjših krajev, ki so več ali manj prepuščeni samoinicijativnemu prizadevanju, kar

Na razstavi uporabnih umetnosti v Slov. Gradcu najdemo mnogo zanimivega in koristnega...

ZLUUU Jugoslavije, njena dejavnost in pomembnost

Začetki delovanja Zveze likovnih umetnikov uporabne umetnosti Jugoslavije segajo desetletja nazaj. »Uporabni umetniki so se združili v samostojno organizacijo kot posebno smer likovne umetnosti, ki se ukvarja z umetniškim oblikovanjem uporabnih predmetov. Sprva je bilo to individualno oblikovanje keramike, stekla, kovine, lesa. Začetna profesija se je potem razvojno izpopolnjevala na podlagi teoretično — ideološkega razmišljanja o družbenem statusu »uporabnega« umetnika, profila, etiki in nalogi profesije »uporabnega« umetnika, ki ima v gospodarsko in kulturno razvitih deželah že povsod priznano mesto in pomembnost. Tudi pri nas se pojem »uporabnega« umetnika vse bolj približuje pojmu industrijskega umetnika (designerja), katerega vključevanje v sam proces industrijske proizvodnje tudi pri nas postaja ekonomska nužnost.

Letošnji plenum ZLUUU je sprejel nekatere sklope, ki bodo privedli do korenitnih sprememb v načinu vse-

Pred ZLUUU stoji še odgovorna naloga. Jugoslavija bo prihodnje leto sodelovala na mednarodnem triletju likovnih umetnikov uporabne umetnosti v Mili. Temo, ki opredeljuje področja sodelovanja, je določil mednarodni odbor: »Človek v prostem času«. Iz tega širokega koncepta je ZLUUU Jugoslavije izučila podtemo »Dom kulture«. Na triletju bodo razstavili eksponate jugoslovanske industrijske proizvodnje, ki bi naj tvorili idealno podobo ambienta jugoslovanske »Doma kulture«, v katerem bi naj naš človek preživel del svojega prestegega časa. Temo »Dom kulture« so izbrali kot področje, ki bi naj na triletju izstopalo s specifično jugoslovanskim obelježjem.

Razen tega so se na plenumu dotaknili še vprašanja mesta in vloge kulturne umetnosti v odnosu na predosnutek nove ustave. V splošnih ob-

Vtisi z razstave

Za nevjajane oči nekoliko nenavaden pogled. Razstave v galerijah s področja slikarstva, kiparstva, deloma arhitekture in tudi uporabne umetnosti so nam več ali manj blizu. Toda pojem estetskega oblikovanja industrijskih izdelkov zveni v ušesu laika dokaj abstraktno. V modernem urejenem Umetnostnem paviljonu je na ogled 34 fotoreprodukcij umetniško izoblikovanih izdelkov uporabnih umetnikov iz Srbije, Hrvaške in Slovenije s področja keramike, steklarstva, kovinske industrije in notranje opreme.

Merilo kulture neke družbe ne predstavljajo samo dela s »čistih« umetniških področij, torej dela, ki ne nosijo pečata racionalizma in uporabnosti. Proces produkcije je osnovna aktivnost človeka, ki spreminja naravno materijo v uporabne dobrine. Bistvo človekove dejavnosti pa ima še svojo notranjo, specifično humano poanto, ki se izraža v neprestani težnji k estetskemu preoblikovanju materije. Človekovo iskanje in delo teži k estetskemu vrednotenju stvari. Zato je želja vsakega človeka, da svojemu idealu estetike čim bolj približa vsak predmet, ki ga uporablja in troši, celotno okolje, v katerem deluje, živi.

Poslanstvo profesije uporabnega umetnika pa je ravno v tem poduhovanju in plemenitenju materije, v specifičnem poudarku na estetski uporabni umetnosti.

V. M.

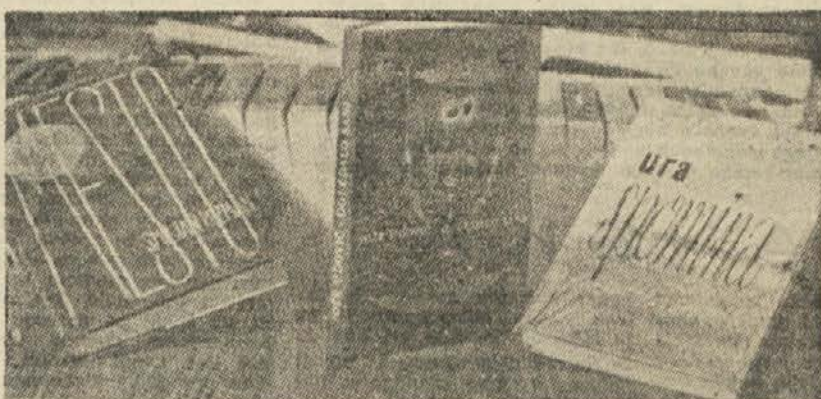
s stopnjami kulturnega in gospodarskega razvoja različnih področij naše domovine. Zveza vključuje likovne umetnike uporabne umetnosti iz vseh republik in gošči zavestno težnjo k vse večji kulturni integraciji kulturnih delavcev in umetnikov iz različnejših krajev. Zlasti pa se za-

se v današnjem povdaru na vlogi komune že zlasti manifestira. In če samoiniciativno prizadevanje obrodi tako presenetljivo bogate sadove, kot se je to zgodilo v Slov. Gradcu, potem je vsekakor vredno velike pozornosti, občudovanja in posnemanja. Kulturnega nivoja Slov. Gradca ne

Lepa knjiga - srečni bralci

Nedavno sem si ogledal nekaj knjig slovenskih založb; zanimala me je njihova oprema in ilustracije. Z lahkoto sem ugotovil, kako si izdajatelj knjig močno prizadeva, da bi okusno in vsebinski primerno opremil, saj mnogokrat, posebno v poeziji, oprema in ilustracije dopolnjujejo umetniški tekst, ga bogatijo in nam tako pomagajo k boljšemu razumevanju celotne umetnine. Vzemimo bibliofilsko zbirko »Večni sopotniki«, ki jo izdaja Državna založba Slovenije. To zbirko so opremili in ilustrirali priznani slovenski slikarji, kot so: France Mihelič, France Bernik, Vladimir Lakovič in drugi. Zadnji zvezek (Gradnik: Eros Tanatos) je izredno sugestivno in izvirno ilustriral akademik Božidar Jakac, in tako dopolnil estetsko podobo Gradnikovega teksta. S tem postaja tudi likovna umetnost, ki ni vselej deležna dovolj pozornosti, dostopnejša in bolj razumljiva širši množici.

Drugače je s knjigami, ki so namenjene mladini. Tu ima slika veliko vlogo, včasih celo pomembnejšo kakor tekst sam, ker otroka vzgaja in mu razvema fantazijo, česar z golim besedilom ne bi mogli doseči. Tu so naše založbe dosegle izredno lepe uspehe: znale so lepo in preprosto približati knjigo otroku. To velja zlasti za pravljicne knjige in zbirko Sinji galeb. V teh knjigah najdemo imena množice ilustratorjev, ki si prizadevajo obogatiti otrokov doživljajski svet: Melita Vovkova, Stefan Planinc, Gvido Birola in še drugi.

In oprema ščitnih ovitkov?

Tudi tu opažam izredno skrb za estetsko podobo knjige. Prav posebno skrbijo ilustratorji za opremo domačih izvirnih del, tako poezije kot proze. Izredno bogata je Miheličeva oprema Udovičevih pesmi »Ogledalo sanj«, takšna je tudi oprema Rozmanovega »Mesta«, ki ga je nekoliko impresionistično opremil Janez Vidic; neposrečen se mi zdi le napis, saj lahko zabriše celoten močan vtis, ki ga ovitek napravi. Neprijetno pa zbode v oči ovitek Krambergerjevih pesmi 1961, ker njegov avtor Uroš Vagaja ni znal izkoristiti možnosti in se približati vsebinski motivni razsežnosti objavljenih pesmi.

Založbe si pomagajo tudi na druge načine. Za določene zbirke si poiščejo skupno šablono in se nato z majhnimi spremembami poslužujejo skozi vse let-

nike iste opreme (Kondoi, Zbrane delo slov. klasikov, Školjka), kar celotno zbirko zaokroži, združi in tudi poceni. Vendar bi pripomnil, da so predvsem pri raznih zbirkah založbe nekoliko površne in tako že z zunanjo opremo odbijejo bralca. Takšna je na primer neokusna oprema sta Andričeva teksta Na Drini most in Travnjska kronika, ki sta bila na hitro ponatisnjena, neokusno opremljena in celo slabo vezana. Zavedati se je namreč treba, da tudi zunanja oprema knjige mnogo doprinaša k njeni celotni podobi.

Kljub napakam pa slovenske založbe dosegajo v opremljanju in ilustriranju lepe uspehe, kar zlasti vidimo na raznih sejmih in razstavah knjig doma in v inozemstvu, saj so slovenske knjige deležne številnih pohval in nagrad prav zaradi svojih oprem.

H. I.

ZAKOPANE

ima pravico kupiti samo dve vozovnici.

Poljske Tatre z Zakopani so nacionalni park. Pokrajina je zelo lepa. Temni gozdovi, potoki in rečice, ozke poti, planinske kočice (v njih ne točijo alkoholnih pijač). V Zakopanih cvete trgovina z »spominčki« — »spominčki«. V izložbah neštetihih specializiranih trgovin vidiš toliko okusno izdelanih stvarčec iz lesa, stekla, kristala jantarja in podobnega, da se kar težko ločiš od njih. Posebno ljudska umetnost rezbarjenja v črno obarvan mehak les (mislim da je lipov) je zelo razvita.

POLJSKA

le peščica, ki so se rešili skozi mestno kanalizacijo. (Gotovo se še spominjate poljskega filma Kanal). Na sredini trga stoji, zgrajen iz švedskega granita, ki ga je bil Hitler namenil za spomenik zmage, veličasten spomenik, postavljen v čast tistim, ki so tukaj trpeli in pomrli od lakote, boleznih in nemških granat.

Varšavsko »Stare Miasto« (staro mestno središče z obzidjem), ki je bilo med vojno popolnoma uničeno, so po vojni obnovili tako verno, da se v

izbiri (začuda tudi slabši em-balaži n. pr. pri konzervah), takoj pa postaneš pozoren na to, koliko ljudi kupuje razne električne gospodinske pripomočke, hišno opremo, športne rekvizite in podobno, kar je vse zelo poceni. Tudi cene motorjem in avtomobilom, preračunane v dinarje, niso pretirano visoke, vendar si jih na Poljskem, prav tako kot pri nas ne moreš kar tako enostavno kupiti.

Čas, ki smo ga prebili v Varšavi, je minil mnogo prehitro, saj si nismo niti utegnili ogle-

adaljevanje in konec)

Sem smo prispeli s potnim vlakom, ki je bil močno dober našemu — vendar so leznice na Poljskem mnogo boljše in sodobnejše kot pri nas. Vse glavne proge, po katerih smo se peljali, so elektrificirane. Med potjo smo razumeli, da so pročelja vseh hiš progi prepletkana modro. Ne vem, da so jih tako »uniformirali« pred nedavnim letovnim smučarskim prvenstvom. V Zakopanih nas je sprejelo pravo jesensko vreme, zato smo morali obleči razpoložljivo obleko, da nam ne se ogreli. Središče mesta je majhno, Zakopane pa se zprostirajo po vsej, nekaj kilometrov dolgi kotlini; tu so hoteli, vile, weekendšice in campingi. Stanovali smo prav na periferiji, kakih kilometrov izven središča mesta. Prvo, kar sem opazil pri prihodu je bilo, kako malo ljudi je bilo na cesti, čeprav bila sobota. V Zakopanih, kor tudi na vsej poti, smo

V nedeljo je bilo videti, kot bi se polovica vseh Poljakov zbrala v Zakopanih. Vsi so bili oblečeni hrbovsko, čeprav v bližini Zakopanih ni visokih hribov primernih za planinarjenje, mesto samo leži namreč zelo visoko. Vzpenjača (podobna pohorski) je obratovala ves dan, ko pa smo se hoteli z njo popeljati, smo videli, da so vozovnice razprodane za cel teden naprej, vsaka oseba pa

VARŠAVA

V Varšavo smo prispeli zjutraj po dolgi nočni vožnji z vlakom. Ze od daleč lahko vidiš mogočno palačo kulture, ki dominira nad Varšavo. S taksiji smo se odpeljali do študentskega hotela. Taksijev je na Poljskem več kot vseh ostalih osebnih avtomobilov skupaj, pa tudi tarife so relativno nizke (11 zlotov ali 100 do 150 din za mestno vožnjo). Razen ne-

Na mestih, kjer so cele četrti zravnane z buldožerji, stijo nove palače, tečejo široke, dvostezne ceste in zelenjivo nasadi.

Drugi dan bivanja v Varšavi smo obiskali mestno četrt, kjer je bil nekdanji nesrečni Geto. Od štiri sto tisoč ljudi, ki so nekoč tu živeli, na kraju, kjer so danes same moderne palače, je po končnem, brezupnem uporju preživela pokol

ničemer ne razlikuje od originalnega.

V Varšavi sem obiskal nekaj modernih veleblagovnic. V njih lahko dobiš vse — od šivanke do avtomobila. Če poskusiš primerjati izbiri v trgovinah z našimi (to smo delali ves čas, ko smo bili na Poljskem) lahko ugotavljaš: hrana je na Poljskem dražja kot pri nas, ob mnogo manjši

dati muzejev in galerij, o katerih so nam poljski kolegi mnogo pripovedovali.

Ob slovesu je naš besedni zaklad obsegal precej poljskih besed, dovolj, da smo povabili gostitelje, naj kdaj obiščejo Jugoslavijo, poskusili jih bomo prav tako gostoljubno sprejeti.

Ivo Vajgl

naši sodelavci potujejo:

važali, da na Poljskem niso ajo razvitega nočnega življenja. Poljaki poznajo dve vrsti kalov: »bar« in »nightclub«. »bar« so lahko mlečni, mladinski, lahko so restavracije bifeji. Bar v pomenu nočnega lokala pa je »nightclub«, nendar je teh na Poljskem zelo malo. (v Krakowu n. pr. mo eden).

V Zakopanih smo videli mnogo modernih turističnih objektov, ki so jih zgradili v ačilnem »ruskem slogu«, mnogo asfalta, betona in kaneja. Meni osebno so bile arejše zgradbe, zgrajene v kakšnem alpskem slogu, bolj všeč. V enakem slogu je rajeno tudi mestno središče. Dejstvo pa je, da kombinacija teh slogov ni preveč posre-na.

kaj »volg« in »moskvičev« pa so skoraj vsi avtomobili na Poljskem domače »varšave«.

Pred hotelom nas je »napadla« skupina otrok in nas prosila za značke — kakršne koli — in za naš denar. (Ne vem zakaj na Poljskem staro in mlado strastno zbira značke?). Enemu sem dal 10 dinarjev in takoj sem opazil, da je bil skoraj razočaran — šele pozneje sem zvedel zakaj. V hotelu je bila namreč že nekaj dni večja skupina Jugoslovancev, ki niso štedili z dinarji, ki jih na Poljskem tako in tako ne moreš menjati.

Varšava je napravila na nas globok vtis. Skoraj neverjetno je, s kakšno prizadevnostjo so Poljaki obnovili do tal porušeno Varšavo v nekaj letih gospodarskega razvoja po vojni.

Ivan Cimerman:

Dva rumena lista

in brezupno željo po svobodi, kakršna drug ob drugega v začaranem videnju — kot dva citrončka, dva metulja, ki obupno bijeta s krili, s katerih ose bolj in bolj odletava srebrnkasto rumeni prah. In čim dalje plahutata z drobnimi krili, tem več prahu se izgubi in razprši po luskah stare strehe. Pošastna enačba — brez prahu na krilih metulji ne morejo leteti. Drevo je sito, nahranjeno. Hoče se mu spanja. Hoče biti golo. Golo!

Nihata v tem trenutku večnosti in

orumenelih listov, ki ne morejo do-umeti barve jeseni, zlata.

Vstajam. Da bi ju nasilno razdvojil. V posmeh se ob prvem koraku srebrnkasta pajčevina še bolj napenja, ozdrhti in slednjic se pretrga. Vsak zase lista odplavata v porjavelo travo, med svoje. Iščem ju, da bi ju shranil (že dolgo nimam igrač). Toda ne najdem ju. Med čudno skrinčenimi, zmaličenimi, sušičimi listi sta preveč podobna sebi enakim.

Posrebrena pajčevina niha v vetru kot edina struna kitare po divji bakanalski noči. Veter jo bo pokrtil z roso. Dobra pajčevina. Dobri gošpod pajek! Mogoče pa je opazoval to igro listov iz svoje vile na drevesu, iz vile, ki se imenuje »Pri zadnji uslugi«. Tako se srečava listje, jo pomislil. Tako se srečava listje v tem poznem avgustovskem soncu, ko so pajčevine rosne, da na njih stopiti ne upam. Moram si splesti nove vrvi! in je oddrsal po dolgočasni pajkovskih opravkih...

ežim pod topoli, ki jih imam rad zaradi molččnosti vej.

Poznam mnoge vrste dreves, vendar tako mehkega šuštenja listja, branega v neko nedogano, vabe-melodijo ne slišiš nikjer. Pod topoli mi mojih razmišljanj nikoli ne poti zvopeče, skrivnostno škripanje njihovih vej, prodirajoče do mozga.

Veter kodra vrhove. Kako je netrudni! Jesen prihaja v zlatih cotah. Neslišno drsi čez plotove in trnišča, seda na pozno cvetje in pogiba kasne bilke. Hlad polzi v ille kot kri.

Od vrha belega gabra sta prvirinčila dva orumenela, suha lista, po udnem naključju speta s pajčevino. Srebrnkasto se lesketa nežna pajčevina v poznem avgustovskem soncu. o prešerni igri vetra je pajek-lastik presenečen. Lista pa sta obvisela b robu strehe.

Približujeta in oddaljujeta se drug drugemu, drgetajoče se obračata s rbtii in zdi se mi, da sta že stoletja akole speta v nevidnem prijemu popspkih look, speta s tanko srebrnkato pajčevino presenečenega gospoda ajka, da že neštete dneve njun neoumni šelest in drget izraža očitke

katedra kultura

9

John Steinbeck

Letošnji Nobelov nagrajenec, je doma iz sončne Kalifornije. Že mlad se je s težavo prebijal skozi življenje, se naposled vpisal na univerzo in jo zapustil. Menjal je delo, vse dokler ni našel svojega pravega — pisateljskega poklica. S Steinbeckom je dobila Kalifornija prvega pisatelja, ki je znal z resnično umetniško

silo opisovati njene ljudi in življenje.

Naslednji odlomek je vzet iz Steinbeckovega socialnega romana »Negotova bitka«.

Na verandi so se oglasili koraki in vrata so se odprla. V vratih je stal presenečen Anderson in strmel vanje. »Preklete!« je zavpil. »Spravita se od tod pankrta! Šel sem vas prijavit Serif vas bo vse skupaj pregнал z moje zemlje.« Kar napihnil se je. »Samo to sva vama hotela povedati, da nama je žal,« je rekel Mac. »Mi nismo zažgali skednja. Zažgali so ga ljudje iz mesta.«

»Kaj hudiča, mi je mar, kdo ga je zažgal. Požgan je in prav

tako je požgana letina. Kaj pa vi, potepuhi, veste, kako je s tem. Zdaj bom prav gotovo izgubil kmetijo.« Od jeze so mu oči zalile solze. »Vi, pankrta, še nikoli niste ničesar imeli. Nikoli niste sadili dreva in ga opazovali, kako raste, ter ga otipavali z rokami. Kaj pa vi veste!«

»Saj nikoli nismo imeli možnosti, da bi imeli kaj svojega,« je rekel Mac. »Saj bi radi imeli zemljo in sadili drevesa.«

Anderson je preslišal njegove besede. »Poslušal sem vaše obljube. Zdaj pa poglejte, kaj se je zgodilo. Vsa letina požgana in hipoteko bo treba vsak čas plačati.«

Umetniška fotografija na razstavi

Medklubska razstava umetniške fotografije v Mariboru je vzbudila veliko zanimanja in pritegnila mnogo obiskovalcev.

Na njej sodelujejo člani fotoklubov iz Maribora, Ljubljane, Videm-Krškega, Kranja, Zagreba, Splita Sarajeva, Skopja in Beograda.

Fotografije so zanimivi motivi s ceste, dela, portreti in srečanja. Vidimo lahko tudi več ali manj posrečene študije dinamike in časa. Zelo uspeša je fotografija z naslovom Zasedrani, kjer so posebno lepo vidni valovi. Nekatere fo-

tografije so dobro kombinirane s podnaslovi, kot npr. fotografija z našega juga, kjer mož hodi na cesti pred ženo. Podnaslov je: »On gre prvi«. Mnogo je takih, ki so jih pritegnili čudoviti motivi narave v soncu, dežju ali snegu. Tudi stare strehe naših mest so vedno zanimive.

V veliki manjšini so barvne fotografije, za katere so najbolj hvaležni motivi cvetje, voda, nebo in narava v jesenskih barvah. Toda pravijo, da ima barvna fotografija bodočnost.

Alenka Košak

In še enkrat: Osamljenost v filmu

Zdi se mi, da moram nekoliko popraviti trditve o mojem »na glavo postavljenem članku«, ki ga je napadel pisec polemičnega spisa v prejšnji številki Katedre.

Gre v bistvu za primerjanje vtisov, ki sta jih v meni zapustila filma Noč in Do zadnjega diha, torej za individualno razmišljanje o sorodnosti dveh sodobnih filmov. Osebo sem namreč zasledil v obeh filmih skupno poanto, ki bi jo morda ustrezneje imenoval razkroj ljubezni. Ta razkroj je dovolj jasno prikazan v Noči, v poslednji sceni, kjer pisateljeva žena prebere ljubezensko pismo (in ne odlomek iz romana), ki pa ga je mož že pozabil. Poleg tega je vsa kompozicija filma zgrajena tako, da se jasno opazi ta razkroj ljubezni in njegove nesrečne spremljevalke — osamljenosti. Spomnimo se samo prvih kadrov, ki nam prikazujejo umiranje prijatelja, ki sta ga zakonca v bolnišnici obiskala in vzporedno zavest umiranja njune ljubezni.

Pisec članka nadalje trdi, da v mojem spisu »odpade problem pisatelja-umetnika in njegova žene, dveh ljudi, ki ljubita brez ljubezni in obupno iščeta izgubljeno...« Mislim, da tu ni več kaj dodajati. V svojem članku sem trdil, da zakonec na zabavi spoznata, da sta si tuja in se ne ljubita več. In zdaj analiziramo gornji citat: ali je mogoča ljubezen brez ljubezni, kot trdi avtor članka, ki nasprotuje mojemu, ali je mogoče najti izgubljeno, kadar gre za ljubezen? Jaz tega ne morem dometi. Avtor članka sam s tem citatom dokazuje nujno indiferentnost. V nadaljevanju avtor razlaga: »Žena, ki ljubi naredi poslednji poizkus izgrebe resnico spomina in z indiferentnosti se podre v glavnem kriku ponovne ljube-

zenske združitve. Med njima se vzpostavi most medsebojnega razumevanja, človeška vest močnejša od telesne združitve in seksualnosti.«

Jaz trdim, da je zaključni akt strahotno potrdilo njune indiferentnosti. Po mojem se izguba ljubezni ne rešuje z golim spolnim aktom; toda zanimivo, isto trdi tudi avtor članka, saj pravi: »Zid indiferentnosti se podre v ponovni ljubezenski združitvi (beri: spolni akt) in vzpostavi most — močnejši od telesne združitve in seksualnosti.« — Je mar mogoče doseči s telesno združitvijo kaj drugega kot telesno združitve? Je mogoče doseči ponovno vez? Ne. Čudim se, da avtor že sam ni opazil nelogičnih nasprotij v izpeljavi svojega članka.

Pa naslednji film?

Tu bi se omejil le na čudno protislovje, ki nastane v prikazovanju ženskega lika: v filmu je to resda ambiciozno dekle, ki pa se poslužuje celo postelje za dosego nekaterih »življenjskih ciljev«, konkretno novinarskega poklica (kar ni tako čista ambicija), in med analizo v članku, ki jo prikazuje kot pošteno in pridno dekle.

kino Index

KAPETAN Producent je nastopil uspeh filma zlasti pri oboževalcih »stare pravice«. Po romanu Kraljevi vitez pisatelja M. Zevaca je ta zgodba o junaku, ki zmaga je in osvaja povsod, vredna 7 točk

TARZANOVA BORBA ZA ŽIVLJENJE. Minilo je skoraj deset let, odkar smo pri nas videli serijo filmov o Tarzanu. Če smo pričakovali, da je ta film nekaj novega, smo se ušeli. Vendar pa tudi takšna obrabljena zgodba finančno uspeva (hvaležni otroci!) 6 točk

KRVNIK IZ NEVADE: westernov je sedaj nekaj manj, kar je pravilno. Krvnik iz Nevade je pa vendar naš stari znanec: cowbojski krvnik iz navade 6 točk

ZIVIM ZA TEBE. (Pet penije!) Včasih smo proti lahkim filmom, toda ta ni med njimi. Gre za to, da se seznanimo z ljudmi, ki so v Ameriki igrali pravi jazz (in ga še igrajo). Tokrat spoznavamo Reda Nicholisa, odličnega trobentača pred drugovojno 8 točk

To je samo nekaj misli, ki so se mi utrile pri branju polemičnega članka.

Ivan Herga

Po treh člankih o dveh filmih (Noč in Do poslednjega diha) končujemo nadaljnje polemiziranje, ker smatramo, da sta bila filma dovolj osvetljena.

Uredništvo

Zakaj še spimo?

Odgovor moramo iskati ali v zelo revnem repertoarju kulturno-zabavnih prireditev ali pa v premali samoiniciativnosti odgovornih komisij na šolah. Vzroki so nam več ali manj vsem znani. Tako so zaradi tega postale kavarnе, gostilne (»Soča«, »Astoria«) in postajališča (»esel eck«) znana zbirališča študentov, kjer na svojevrsten način preživljajo prosti čas. Istočasno pa govorimo, da moramo mladega človeka vsestransko vzgajati in mu nuditi kar največ razvedrila.

Samo pogledjmo, kaj je imel študent od kulturno zabavnega življenja v preteklem letu. Sem lahko štejemo le kino predstave, gledališki abonma, razstave ter koncerte — vse za širšo javnost. Edine svetle točke so bile zelo redke kulturno zabavne prireditve na šolah ter uspehi večeri (Jam session, Katedra 62).

Sedaj smo v obdobju pred letnimi konferencami Zveze študentov in se mi zdi potrebno, da ravno na teh spregovorimo kako oziroma na kakšen način naj v bodoče pristopimo k reševanju tega vprašanja. Dejstvo je, da komisije za kulturno zabavno dejavnost na šolah niso opravile nedelavnosti. Res je, da so na nekaterih šolah (VSS) pristopili k anketiranju študentov o njihovih željah in sugestijah pri delu na tem področju, vendar rezultati anket še do danes niso bili niti delno realizirani. Ravno zaradi tega smo prisiljeni na neuspeh. Zato ni nič čudnega, če se študentje na posameznih šolah po enem letu študija med seboj v velikih primerih še ne poznajo in če gojijo prav tuj odnos med seboj. Mislim, da morda zaradi tega danes ne moremo govoriti o razvitosti in o harmoničnem delovanju tudi ostalih oblik.

Letne konference ZS naj

prvenstveno dajo jasne osnove, predvsem na podlagi diskusij, za delo v prihodnjem letu; naloge novoizvoljenih komisij pa naj bi bile, da svoj program organiziranja pravilno časovno vskladijo. Tu ne moremo pričakovati razvejanih dejavnosti, zato pa komisije ne smejo pozabiti, da je prav tako njihova naloga, da vključujejo študente po njihovih željah v posamezna društva ter da vzpostavijo stalni kontakt z ostalimi komisijami na šolah oziroma pri ustanavljanju jih se pokrajinskih klubih in z njimi sodelujejo. A. G.

glosa

Sicer raznih kulturnih prireditev v Mariboru ni toliko, da bi dnevno lahko izdajali posebni bilten, toda oseh, kar jih imamo v tednu dni, tudi ni mogoče prešteti na prste. Recimo: vsak dan so filmske predstave, skoraj vsak dan gledališče, večer koncert, gostovanje kakšne skupine. Če bi vse te prireditve sešteli, bi jih ne bilo malo. V kakšnem tednu so bolj poredkoma, zato pa večerih več kar na isti dan.

Maribor pri oseh teh prireditvah vendar še nima kakšnega odbora ali telesa, ki bi to dejavnost koordiniral in usmerjal skozi vse leto.

● Kajenje je v šolskih prostorih prepovedano. Ali ta predpis profesorji najstrožje izvajajo?

»Če je nekaj prepovedano je to zaradi zdravja. Šola kajenje preganja in kaznuje. Seveda ne bo dežurni profesor vdiral v stranišče, če se naravnost ne kadi iz njega.«

— Ali je mnogo dijakov kaznovanih zaradi kajenja? —

»Letos še ni bil nobeden.«

— Precej dijakov se je na kajenje navadilo, in težko vzdrže brez cigarete. Ali jih ima potem smisel preganjati? —

»Tak dijak greši predvsem s slabim vzgledom. Je dvojno odgovoren. Do svojega zdravja, ki je izredno važno za mladega človeka in posredno tudi za našo družbo in do mlajših tovarišev, ki jih kviri s slabim vzgledom.«

»Za šolo velja prepoved. To je pač najmanjša zahteva, ki jo šola lahko postavi. Šola je tako ali tako le en faktor, ki vzgaja mladino in jo odvrča od stvari, ki ji škodujejo. Drugi faktor je dom in če starši dovoljujejo kajenje, je to njihova privatna stvar.«

— Ali ne bi tega problema mogli reševati še kako drugače? —

»Mladina sama naj vzgojno vpliva na posameznike. Tudi med mladinskimi urami bi se lahko pogovorili o tem. Tudi naloga RK je, da deluje v tej smeri!«

Tak je bil moj razgovor z ravnateljem I. gimnazije, tovarišem Ivanom Rudolfom.

Okrog 90 odst. obolelih za rakom je med tistimi, ki so dolga leta kadili. — Norveški zdravnik Kreuberg trdi, da grozi rak vsakomur, ki pokadi več kot štiri cigarete dnevno.

Take in podobne — včasih malo pretirane — vesti lahko zasledimo skoraj dnevno po naših časopisih. Vendar je nekaj popolnoma jasno: »KAJENJE JE ŠKODLJIVO, POSEBEO ZA MLAD ORGANIZEM.«

Vendar tri četrtine dijakov kadi — vsaj priložnostno. Seveda, cigareta, ki ti jo prijatelj ponudi na plesu ali na izletu, še ni nič tako strašnega. Kaj pa potem, ko si že sam začneš kupovati cigarete...

Redno kadi sorazmerno malo dijakov. Nimajo denarja za zavojček ali vsaj pol zavojčka dnevno. Kljub temu pa so stranišča po vseh srednjih šolah v glavnih odmorih polna.

Seveda je smešno, če da prenatani profesor ukor staremu kadilcu, ker je slučajno zavohal, da smrdi po tobaku. Ni pa vseeno, če dobi iz istega vzroka ukor zeleni prvošolec.

Kaj pomaga prepovedati dijakku cigareto, na katero je navajen, ko pa jo doma takoj lahko prižge? In če res vzdrži težko brez nje, bo kadil tudi v šoli, Seveda, slab vzgled... Ampak večinoma se ne izplača preveč vmešavati. In s strogojto do kadilcev — kot je na nekaterih šolah v navadi — ne moremo kaj prida doseči.

Mislim, da bi bilo najbolje zahtevati od dijakov, naj sami prevzamejo nase čimveč odgovornosti, kar se tiče kajenja.

Za kadilce naj velja: POIZKUSI ZMANJŠATI STEVILO POKAJENIH CIGARET. Morda tako, da kadiš — recimo — samo zvečer. Da ne prižigaš nove cigarete z ogorkom prejšnje. Da ne kadiš na ulici ali v ženski družbi. Da si kupiš pipo.

NE NAVAJAJ KADITI VRSTNIKE IN MLAJŠE TOVARIŠE! In nasvet za vse, ki ne kadijo ali ki kadijo le tu in tam: BODITE PAMETNI! PREMISLITE!

fr.

Srednješolec in cigareta

Klubi OZN na srednjih šolah

Uspešnost idejno-vzgojnega dela je posebno pereča na šolah druge stopnje. Predavanja so že preživela oblika, kakor pravimo, zato je potrebno najti nekaj novega, kar nas bo pritegnilo. Ena izmed takšnih novih oblik je klub OZN, kjer se lahko mladinci v krogu prijateljev in sošolcev pogovarjamo o vsem, kar nas zanima: o gospodarskih, političnih, kulturnih in podobnih vprašanjih, ki so trenutno aktualna ali pa pomembna

Pet let je minilo, odkar je bil ustanovljen prvi klub OZN v Sloveniji in sicer na ptujski gimnaziji. Danes, po petih letih obstoja naše organizacije, je po vsej Sloveniji že nad 200 takšnih klubov. Največ jih je na osemletkah, v podjetjih, aktivih LMS na vasi in terenu. Vsi klubi so združeni v enotno organizacijo mladinskih klubov OZN, ta pa je član mednarodnega mladinskega gibanja za OZN ISMUN-a in je njegov najaktivnejši član.

Delo v klubih je zelo pestro. Nekateri klubi delajo na ambasadorski način, pri katerem vsak član zastopa svojo državo, je njen ambasador. Najboljši način dela v klubih na šolah druge stopnje je delo po interesnih področjih. Tako se formirajo najrazličnejše skupine: delo OZN in njenih agencij, blokavska razdelitev sveta, nevezane dežele, Afrika in še mnogo drugih.

Takšen klub imamo tudi na I. gimnaziji v Mariboru. Steje nad 100 članov, ki so razdeljeni po interesnih področjih. Klub ima bogat program, ki ga bo ob resnem delu izpolnil in si zopet pridobil sloves enega najboljših tovrstnih klubov. V programu je zelo zanimiva točka, ki govori o obveznem študiju ustave. To je trenutno ena izmed prvih resnejših nalog kluba.

Klub na II. gimnaziji so ustanovili v lanskem šolskem letu in ima 30 članov, ki se odlikujejo po stalni in živahni dejavnosti. V tem šolskem

letu bodo organizirali tečaj esperanta za člane kluba in ostale dijake. Med drugim bodo na Taboru ustanovili podobne klube na osemletkah in jim pomagali premostiti začetne težave.

Tudi na Ptujski gimnaziji so zelo prizadevni, vendar bi lahko kluba s tako bogato tradicijo pokazala še več. Najhujše težave povzročata obema kluboma pomanjkanje ljudi za vodenje. Lani so oba kluba vodili četrtošolci, ki pa so leto odšli na študij v Maribor ali drugam in tako sta kluba ostala brez vodstva. Upajmo, da bodo mlajši člani, ki so se že izkazali s svojim delom v običnem centru, tudi tukaj poprijeli za delo, da bo v redu steklo.

V klubu na gimnaziji Ravne prav nič ne zaostajajo za drugimi. Tam imajo enega prvih klubov OZN. Mnogo se ukvarjajo z vprašanji, ki so zanje posebno pomembna. To je vprašanje naših manjšin v Avstriji in Italiji, saj so zaradi bližnje meje z njihovimi problemi posebno dobro seznanjeni. Tudi oni ustanavljajo klube po osemletkah in drugih aktivih LMS.

Dvačletni članovi kluba OZN na Učiteljski v Mariboru se ukvarja v glavnem s kulturnimi in socialnimi vprašanji sodobnega sveta. Ta klub ima še prav poseben pomen za organizacijo klubov OZN, kajti njegovi člani bodo svoje delo v tej smeri nadaljevali tudi potem, ko se bodo zaposlili.

Eden najboljših klubov OZN

v Sloveniji je na Srednji ekonomski šoli v Slovenjem Gradcu. Ta klub se ni zadovoljil samo s površnim proučevanjem posameznih problemov, ampak se jih je tudi lotil na znanstvenj podlagi. Pridobljeno znanje in izkušnje pa so posredovali tudi ostalim Slovenjgradčanom. Organizirali so npr. shematski prikaz zasedanja Generalne skupščine. Ob letošnjem Dnevu organizacije združenih narodov so v okviru tedna OZN v mariborskem okraju pripravili razstavo te mednarodne organizacije. Razstava je bila v Umetnostnem paviljonu in si jo je ogledalo zelo mnogo ljudi.

Pred okrajnim centrom klubov OZN stojijo nove naloge: razširiti klube OZN na ostale srednje šole, saj so dosedanj klubi dokazali, da je njihov obstoj popolnoma upravičen.

Center klubov OZN je organiziral številna predavanja in filmske predstave o delu in

razvoju organizacije združenih narodov, prirejal akademije in proslave. Zelo mnogo obiskovalcev je imela prirediteljske Spoznavajmo združene narode, ki je bila v Unionski dvorani. Ze omenjeno razstavo v Slovenjem Gradcu so organizirali v zvezi z ustavno skupščino medobčinskega centra klubov OZN za občine: Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje in Ravne. Ta center je nova osnova za nadaljnji razvoj klubov OZN in sploh idejne vzgoje v teh občinah. Okrajni center je tudi začel akcijo za ustanavljanje klubov na vasi. Ti klubi se ukvrjajo pretežno z delom organizacije FAO — mednarodne agencije za kmetijstvo — in se seznanjajo z agrarnimi problemi v tujih deželah. Okrajni center bo v kratkem začel izdajati bilten, v katerem bodo nakazovali smernice za delo klubov. Ta bilten bo pomagal reševati pereč problem literature posebno za mlajše člane klubov ter bo obenem še poskrbel za večji razmah in povezanost organizacije mladinskih klubov OZN.

Slavko Pukl

DOPISNIKI • DOPISNIKI • DOPISNIKI • DOPISN

Pretekla teden so profesorji ptujske gimnazije bili na ekskurziji v Italiji. Obiskali so Padovo, Benetke in Trst, dijaki pa so organizirali uspešen športni dan. Izvedli so jesenski kros in rokometno prvenstvo za dekleta. Nepričakovano, vendar zaslužno so zmagala dekleta II. d in c. Vse igre so bile zelo kvalitetne, saj so igrali tudi igralke, ki so že nastopile v republiški rokometni ligi, kot aktivne igralke ptujske Drave.

Mladinska organizacija na ESS v Mariboru je imela konec oktobra letno konferenco, ki je zelo dobro uspela. Prikazala je močno aktivnost mladine tega zavoda. Konferenci je prisostvovalo okrog 380 mladincev, predsednik OK LMS, predstavnik Obk LMS ter predstavniki drugih srednjih šol mariborskega okraja. Po vsebinsko bogatih poročilih se je razvila živahna debata, posebej še o (prepovedi) mladinskih plesov. Ples v hali C je namreč za dijake ESS prepovedan, ker ga ne organizira mladinska organizacija.

(op. ur.: Ta ples je dijakom I. gimnazije, TSS in menda tudi drugih srednjih šol, dovoljen. Zakaj naj bi bila ESS izjema?)

Na konferenci je bil izvoljen delegat, ki bo častno zastopal mladinsko organizacijo na ESS na občinski konferenci LMS. Sprejeli so tudi zelo pester program za tekoče leto.

Marija Verdonik

KAJ BOMO ŠTUDIRALI?

Tovariš prof. Vladimir Bračič, predstojnik oddelka za turizem in gostinstvo na VEKS, nam je o študiju na svojem oddelku povedal sledeče:

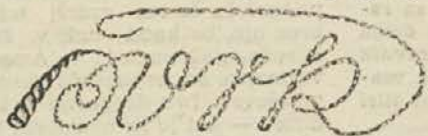
Oddelk za turizem in gostinstvo je bil ustanovljen na VEKS pred dvema letoma, ko so naše turistične in druge organizacije ter ljudska skupščina spoznale, da je turizem zavzel pri nas tak položaj, da ga več na stari in dokaj primitivni način ne moremo uspešno razvijati. Letošnje razprave so to potrdile in še posebej je dal temu vprašanju poudarek tov. Tito, ko je dvakrat govoril o turizmu.

Pa naj govorijo še številke: v lanskem letu je vrednost turističnih uslug v evropskem merilu narasla na 5,5 milijarde dolarjev; da so od tega samo Italijani dobili milijardo dolarjev, je najboljši dokaz, kaj lahko moderni turizem daje državi. Mi smo z realizacijo 30 milijonov dolarjev šele na začetku poti. Za nadaljnji razvoj turizma pa so pri nas razen modernizacije prometnih zvez — predvsem cest — in nastanitvenih kapacitet — hotelov in campov — osnovni pogoji kvalitetni kadri. Zato seveda predstavlja študij na oddelku za turizem in gostinstvo realno in dobro perspektivo za mladega človeka. Povedati pa moram, da je študij bolj primeren za rante kakor dekleta, to pa predvsem zato, ker bo večino teh kadrov potrebovalo gostinstvo.

Morda še nekaj o študiju. Sam študij na oddelku je poleg študija zunanje trgovine najbolj zahteven, istočasno pa zelo zanimiv in pester. Studentje imajo poleg splošnih ekonomskih predmetov še dva tuja jezika, mednarodni plačilni promet, kulturno zgodovino in turistično geografijo. Vsi ti predmeti dajejo mlademu človeku precejšnjo širino.

I. B.

Če bi bil

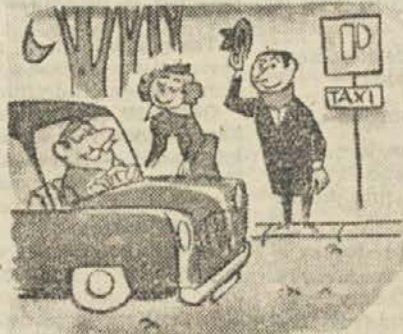
... bi ošvrknil »hitro in solidno« postrežbo in še marsikaj drugega v restavraciji »Soča«. Kljub ponovnemu naročilu sem moral pol ure (od 8 do 8.30 dne 10. novembra 1962) čakati na skodelico turške, ki je sploh nisem dočakal. V uspeh svojega tretjega naročila sem namreč preveč dvomil, in mi ni preostalo drugega, kakor da sem razočarano zapustil lokal ...

... bi švigajoč opomnil avtorja topisa s Poljske (v Katedri št. 3), da v Krakovu na Ryneku še niso postavili spomenika Majakovskemu (kot to navaja), temveč poljskemu pesniku Adamu Mickiewiczu ... Isto velja tudi za avtorja naslovnega članka. Quo vadis, lingua latina ...

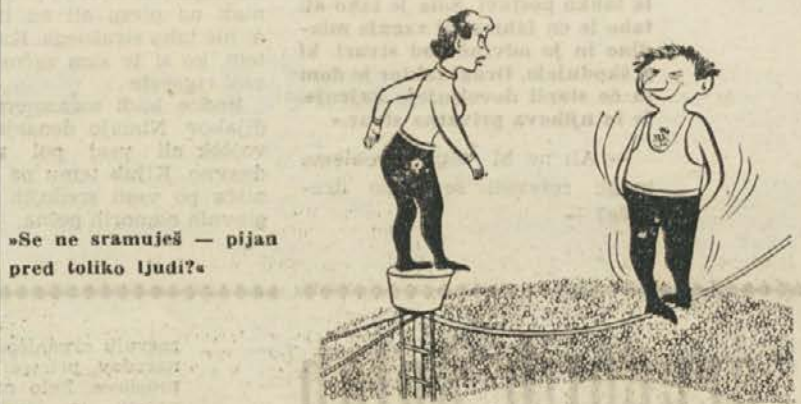
... ošvrknil vse tiste, ki pravijo, da ni pri trgovskih podjetjih konkurence. Saj prodajajo v eni trgovini cvetačo po 180 dinarjev, sto metrov dalje pa po 145 dinarjev. Pa naj še kdo reče, da ni konkurence, čeprav sta obe prodajalni istega podjetja.

... povedal v brk vsem tistim, ki pravijo, da so vsi ljudje pošteni: uredništvu »Katedre« so že trikrat ukradli pri samopostrežbi vse »Katedre« (do sem še gre), mizice in denar. Ja, ja, če ne bi bil samo švrk!

... soglašal s tistimi, ki pravijo, da je mestni svet pravilno ravnal, ko je odbil prošnjo mariborskih študentev za pomoč pri organizaciji II. slovenskega festivala popevk »Katedra 63«. Saj je hotelo na »Katedro 62« toliko ljudi, da so bila vrata in dvorana v nevarnosti, da ne bi prišlo do kakšne poškodbe.

Prvi... in peti zmenek

»Se ne sramuješ — pijan pred toliko ljudi?«

Humor v predavalnici

★ Novi predavatelj VEKS, dipl. oecan Dušan Bobek, je mlad, a izgleda še mlajši. Studentje ga še ne poznajo dobro. Zato ni čudno, da se mu je pripetilo naslednje:
— Vsi študentje VEKS morajo obvezno oddati plašče in dežnike v garderobe pri vходу. Največji naval je okoli 8. ure zjutraj. Prof. Bobek gre ravno v tem času mimo garderobe in sliši: »Hej, kolega, ali ne misliš oddati plašča?« in odvrne: »Ne, kolega« ter gre dalje.

★ V oktobrskem izpitnem roku je prof. Bobek prvič izpraševal predmet »Razvoj in funkcija bank« namesto dosedanjega profesorja Kržišnika. Neke kandidatke ni bilo. Ko je končal, je stopil še pred kabinet prof. Kržišnika pogledat, ali ne čaka študentka morda tam. Res je bila tam. Na vprašanje, ali dela morda izpit, je odvrnila: »Da, vi tudi!«

BREZ BESED

1	2	3	4	5	6
7					
8					
9					
			10		11
12		13			
14					
15					

KRIŽANKA

VODRAVKA: 1. pravni položaj, 7. vrtnina, 8. gorovje in pokrajina v Burmi, 9. himalajska koza, 10. števnik, 12. okrasna cvetlica (Zablca), 14. osti, 15. podporna ustanova za pesnike in govornike, ki jo v starem Rimu ustanovil cesar Hadrijan.
NAVPIČNO: 1. »električna« morska riba, 2. Puccinijeva opera, 3. francoski politik, član konventa in slavni nasprotnik girondistov, 4. tekoatletski klub (kr.), 5. uslužbenke v uradih, 6. desni pritok Visle, 10. bolgarski pisatelj (Polin), 11. rimski stolčni flozof v 1. stol. n. št. (Lucij Kornut), 12. ruska reka, 13. osehni zalmeč.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA IZ PREJSNJE STEVILKE

- Johannes Gutenberg je v 15. stoletju iznašel tisk.
- »Galvanski« tok je odkril italijanski anatom Luigi Galvani.
- K Ekvadorju spadajoče otočje Galapagos leži v Tihem oceanu ob obeh straneh ekvatorja.
- Kromosomi so sestavine celičnega jedra, ki igrajo odločilno vlogo pri dedovanju.
- »Pancatantra« je staroindijska zbirka pripovedk.
- Letošnji Nobelov nagajenec za literaturo je Američan John Steinbeck.
- Insinucija pomeni namigavanje, podtikanje.

Humoreska Zapisnik

ZAPISNIKAR:
PETER OVNIK

»Tovariši, mtr, prosim!« je z globoko resnobnim in nič dobrega napovedujočim glasom zopzil Jaka Podkornik, predsednik »Društva za vzrejo tekmovalnih in športnih ovac.« »Danes smo se sešli na izrednem sestanku, da bi razpravljali o problemu, ki je pomembnejši od vseh, kar smo jih v naši dolgoletni praksi imeli priložnost reševati — in ki smo jih sedaj tudi rešili.« (V seji ni sobi popolna tišina, slišali bi lahko celo gumijaste rokavice za molžo plemenskih ovac, če bi se komu izmaknile iz rok).

»Govorili bomo o tovarišu Cnetu Repu. (V dporani se je o tem trenutku doignil val glasnega odobravanja z medozkiki: »Tako je, tako njene prisotne na še eno malomar-

je, tovariš predsednik Jaka Podkornik!«).

Cene Rep je tiho odmaknil stol — ostal — na pol odprli usta in tako obstal o pričakovanju, kako se bodo stvari razvijale dalje.

»Torej,« je nadaljeval predsednik, »že med odmorom smo razpravljali o tem, in prišli do zaključka, da je tovariš Cene Rep neizpodbitno krio. Na podlagi tega smo ga iz našega društva že izključili. Toda — ker smo društvo z natančno izoblikovanim delovnim programom in izdelavnimi pravili, po katerih je vsakemu »problemu« dana možnost zagovora, smo tovariša Repa poklicali na sestanek. Takoj lahko opozorim ce-

nost obračnanega, ki jo je zagrešil neposredno pred današnjim sestankom. Namesto, da bi se za sestanek resno pripravil, lahko bi uganil o čem bomo govorili (pritrtilno kimanje v dporani), je molzel plemenske ovce in nastiljal tekmovalnim oovnom. Ko sem se hotel z njim pogovoriti o večerajšnjem vrenenu, se je izmotaval, da mora še očistiti dvorišče in zvožiti gnoj. Torej — še en dokaz nevestnega dojemanja našega pomembnega dela na področju vzreje k srcu prirastlih, plemenitih nam živali. (Tukaj se je moral tovariš predsednik oddahniti in si otreli pot.) Tovariš tajnik oam bo prebral, kaj ose bremenil obračnanega tovariša Cene Repa.«

»Tovariš Rep, kje ste bili dne 15. rogolista tega leta, ko smo imeli sestanek s pomembno problematiko:« »Zakaj miš lahko prebiva o ovčjem hlevu, ovca pa ne more v mišji luknji?«

Cene Rep je ponižno doignil pogled in spregovoril s prosečim glasom: »Oprostite mi, prosim, moral

sem popravljati korito za oodo, ker sicer živali ne bi mogle piti ...« (Moral je utihniti saj ga je tako preglasilo ogorčeno vpitje o dporani.)

Tovariš tajnik je navedel še en tak primer: ovčen sestanek in — tovariš Rep odsoten. (Mimogrede — Cene je bil takrat s tekmovalnimi ooni na proenstvu, kjer je dosegel pet prvih mest, toda tja ga je poslala »Unija za združevanje društev za vzrejo tekmovalnih in športnih ovac«, ne pa »Društvo za vzrejo tekmovalnih in športnih ovac« s predsednikom tovarišem Podkornikom.)

Dporane ni bilo več moč pomiriti. Predsednik je zato naglo ostal in rekel: »Ker je tovariš Cene Rep s svojim vedenjem dokazal, da mu pomeni nastiljanje, molža, čiščenje, odvoz gnoja, popraviljanje korit in podobno več kot delo pri vzreji naših plemenitih živali, predlagam, da ga sedaj, ko smo čuli njegov zagovor, izključimo iz našega društva. S tem zaključujem sestanek.«

P. s. Res so ga izključili.